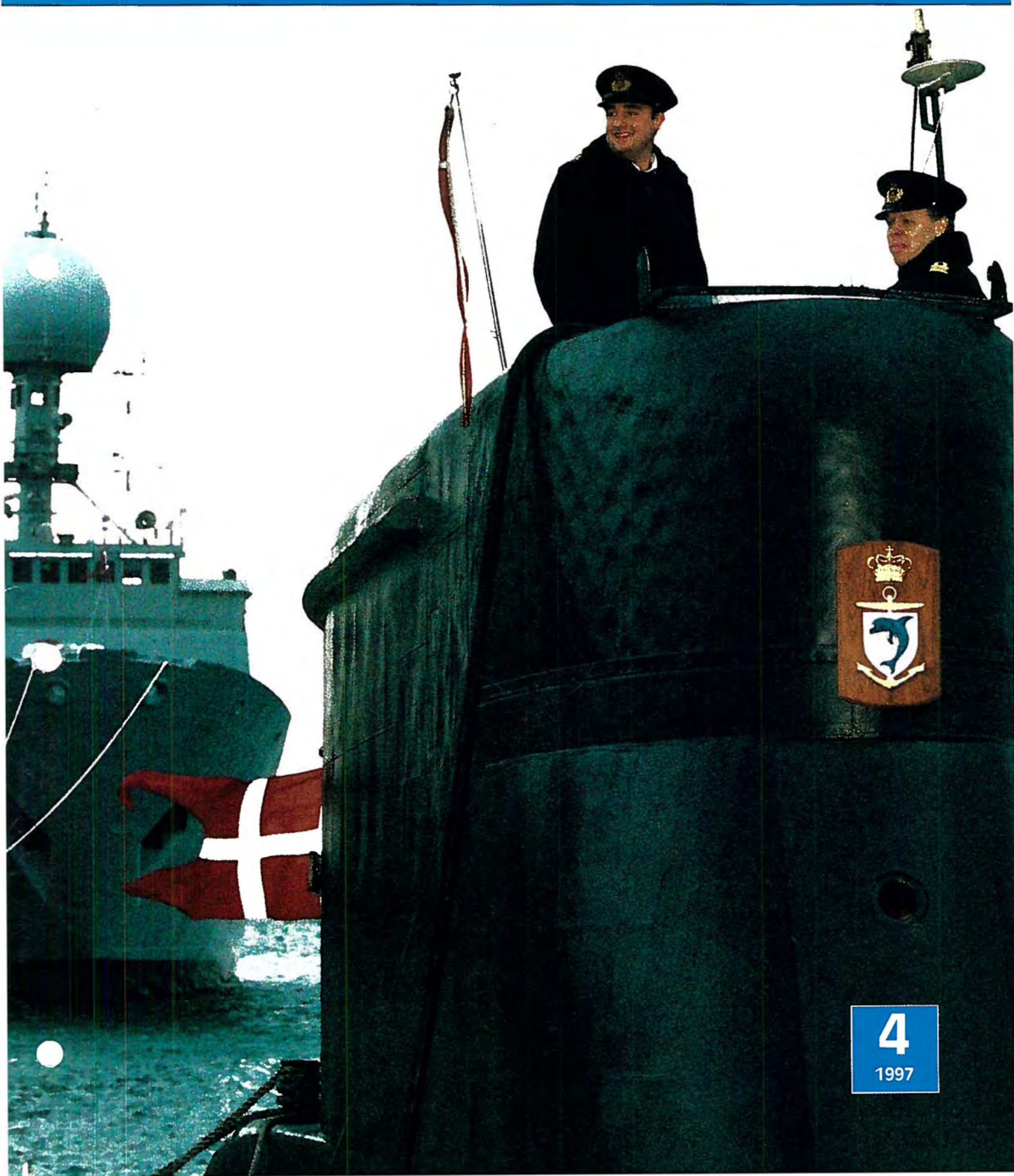

SØVÆRN

S

ORIENTERING

4

1997

Nyt fra redaktøren

Der er nok en del af vore læsere, der indtil i dag har spekuleret på om deres adresse er faldet ud af den store computer, men nej – der har blot været en opsamlingsperiode for tekster til bladet. Et symptom på de få ressourcer, der er afsat til intern – og for den sags skyld også ekstern kommunikation i det søværn, der trods den kolde krigs afslutning har mere travlt end nogensinde før. Alle de mange skemaer med oplysninger om informationsvirksomheden i søværnet, som i en lind strøm er tilgået informationselementet i SOK, taler deres tydelige sprog herom.

Den store arbejdsgruppe i FKO regi (AGFIV), der for tiden kulegraver hele forsvarets informationsvirksomhed, har mødt uventet store udfordringer på dens vej frem til et afbalanceret og virkelighedstro billede af den i dag eksisterende info-virksomhed. Et billede, der naturligvis er uundværligt, når den fremtidige organisation (og det dertil hørende, højere aktivitetsniveau) skal udformes. AGFIV har fået yderligere udsættelse af terminen til april 1998.

Der tegner sig i arbejdet nogle mønstre til »imperiebygning«. Der er naturligvis også belæg for at ønske alle de vigtige elementer ind i en samlet og effektiv informationsmaskine. Et sted, hvor alle de fine management teorier kan folde sig ud og gøre hver en øre kosteffektivt anvendt.

Imidlertid er verden ikke så »flink«. Journalisterne gennemskuer en sådan velsmurt maskine allerede inden den er oprettet. Derefter kan den naturligvis godt anvendes til intern information, men den får ingen indflydelse af betydning, hvis dens budskaber er væsensforskellige fra det, der bringes i vore daglige civile info-kilder. Vi i forsvaret er sammen med politikerne de væsentlige modtagergrupper for informationer om forsvaret – herunder også hjemmeforsvaret. Ingen ude i den brede befolkning ændrer mening om forsvaret uden at få de fremlagte informationer bekræftet af slægtninge eller bekendte med baggrund i forsvaret. Med andre ord er vi selv de vigtigste meningsdannere – på langt sigt – om vor egen situation. Og vi er ikke lette at narre – vel!

Derfor er kravet til ærlighed og kvalitet steget i de senere år efter en eksponentiel kurve – i takt med mediernes utroligt forbedrede evner til at indhente, bearbejde og viderebringe oplysninger. De fine fællesværns »små-imperier« vil som sagt være under mistanke for at manipulere. Troværdigheden ligger ude i »den spidse ende«, som derfor skal hjælpes teknisk og støttes moralsk på den hurtigste og mest fleksible måde. Nøgleordet er som altid tillid. Tillid mellem medierne og de, der udtaler sig til dem. Skjuler vi noget, går det som regel galt – jo længere jo værre. Eksempler er p.t. unødvendige!

Dette blad lader »de spidse ender« føre ordet. Det er vi nogenlunde ene om i hele forsvaret – men jeg tror, vi er på rette spor!

Sven Voxtorp

Redaktionen

Indholdsfortegnelse

LOSSEN som skole-platform	1
Delta Kilo 22	3
COOPERATIVE BANNERS 97	4
Medaljeoverrækkelse	5
Orienteringsløb for større lastbiler	6
Oceanografisk tjeneste	7
Marineforeningen	10
Museum Langelandsfort	12
NIELS JUEL deltagelse i SNFL 97	14
Akvarellkalender 1998	16
NIELS JUEL i Grenå	17
Tempest Laboratorium	18
Flådebesøg i Varberg	20
Søværnets grundskole	21
Udnævnelse af 10 sergenter	21
THETIS seimiske togt 1997	22
Søværnsmesterskab i Pistolskydning 1997	24
VÆDDEREN's sommertogt 1997	25
NEKROLOG, General Ramberg	30
Slaget ved Fugleklippen	31
Værnepligtig på Skolekutter	33

SØVÆRNS ORIENTERING

Udgiver: Søværnets operative Kommando
i samarbejde med Søværnets Materielkommando og Grønlands Kommando

Adresse: Søværnets operative Kommando
att. SVN ORT
Postboks 483
8100 Århus C

Redaktion:

Ansvarshavende overfor medieansvarsloven:
Kommandør, Stabschef Niels Arthur Bindner,
Søværnets operative Kommando

Ledende Redaktør: Orlogskaptajn Sven Voxtorp,
Søværnets operative Kommando

Telefon: 89 43 30 99 (omstilling)
89 43 30 56 (Red. Direkte), Mobil 40 16 70 35
Telefax: 89 43 31 41

Redaktør for Søværnets Materielkommandos område:
Kommandørkaptajn Hans Gjødsbøl.

Telefon: 32 66 32 66 (omstilling) 32 66 30 50

Redaktør for Grønlands Kommandos område:
Premierløjtnant M. S. Andersen

Telefon: 00299 10111 lokal 247, Telefax: 00299 10112

Kontaktmand ved 2. ESK: Kaptajnløjtnant K. Hede-
gård, Eskadreartilleriofficer, tlf.: 58 20 85 06

Distribution:

Afdelingsleder F. Thorsø Nielsen,

Telefon: : 89 43 30 99 (omstilling) 89 43 31 12 (direkte)
Telefax: 89 43 31 41

Forsidebillede: Den gode udsigt fra et ubådstårn i Frederikshavn nydes. Foto: Jørgen Kølle PIC ST/HOK

Redaktionen forbeholder sig ret til at redigere det indsendte materiale.

Indholdet i bladet kan frit citeres med angivelse af kilde. Billedmateriale dog kun efter aftale med Red.

Tryk & Layout: Kannike Tryk A/S, Århus

ISSN 0907-5038, oplag: 8000 eksemplarer

LOSSEN som platform for sergentuddannelse i Tallinn

Lad det være sagt med det samme; kabelminelæggeren **LOSSEN** og Sergent- og Reserveofficersskolen havde et vellykket ophold i Tallinn fra 20. juni til 10. september 1997.

Sergentskolen var omkring årsskiftet 96/97 blevet pålagt at forberede en sergent grunduddannelse for den estiske flåde (SGU EST), med planlagt gennemførelse sommeren 1997. Som planlægningen skred frem blev ideen med at tage klasselokaler og kendte omgivelser i form af et skib støbt. **LOSSEN** fik således fabrikeret specielle skotter til minedækket, så der kunne være tre klasselokaler.

Planlægningen

Efter 14 dage tilrigning på Flådestation Frederikshavn, var vi noget spændte på, hvad den estiske flåde og Estland kunne byde på hin sommerdag, da vi skulle afsted. Mange spørgsmål dukkede op; – er vi godt nok forberedte? – Kan vi kommunikere med eleverne? – Er esterne klar til at tage imod? – Svarene kommer senere.

Udrejse/Ankomst

Ankomsten til Tallinn fredag 20. juni var helt speciel. **LOSSEN** blev mødt af ENS AHTI, tidligere Mallemukken, så de af os der har gjort tjeneste på den, blev helt nostalgiske og tænkte tilbage på de mange herlige stunder i Nordatlanten. **LOSSEN** blev således eskorteret til Flådestation Tallinn, der også kaldes Miini Sadam (MINSA), i kølvandsorden på en kombination af engelsk og svensk. Det viste sig senere, at chefen ombord i AHTI havde gennemgået et 3 års officerskursus i Karlskrona. På kajen var Chefen for Den estiske

Udnævnelsesceremoni på kajen foran **LOSSEN**

Foto: **LOSSEN**

Flåde, kommandør Leit, klar til at tage imod. Derudover var store dele af staben, æreskompagni samt hærens orkester klar med en imponerende velkomst. Der blev afholdt en kort ceremoni, hvorefter tilrigningen til elevernes ankomst kunne begynde. Efter nogle mindre problemer i starten var Sergentskolen hurtigt klar til at begynde undervisningen 25. juni. Selve undervisningsforløbet indledtes med en parade foran **LOSSEN**, hvorefter eleverne til SGU EST blev vist ombord, klar til indkvartering og undervisning.

Undervisningen

Vi var naturligvis spændte på, hvordan eleverne var og hvorledes forventningerne til deres niveau og den dertil planlagte undervisning hang sammen.

Undervisningen i SGU EST var opdelt i specielle moduler og et generelt, der blev gennemført på dansk med tolkning til estisk. Dette viste sig at være en stor fordel, da tolkene var

med til at sikre, at eleverne forstod stoffet – selvom de ikke altid kunne nå at oversætte alting. To specielle moduler blev gennemført på engelsk.

De to tolke, Anneli og Irja, forstod på fantastisk vis at tilpasse sig de uvante omgivelser. De blev hurtigt en »del af besætningen« – og deres tilstedeværelse var i høj grad med til at gøre vores ophold let. Der var altid en tolk parat, hvis der opstod akutte opgaver i relation til lokale myndigheder. Deres interesse for SGU EST var også helhjertet. De var altid velforberedte og havde »læst på lektien« hjemme fra. Det betød, at undervisningen gik relativt let og det planlagte pensum blev nået med et godt resultat.

På grundmodulet blev der primært undervist i ledelse, undervisningslære, kommunikation, sømandskab og ceremoniel. Derudover blev der gennemført »FCL 10 – kursus« som en indledning, hvorunder yderligere to estiske kadetter John og Liivo var tilknyttet. De var begge er i gang med OGU og kendte kurset på forhånd.

Det primære fag under SGU EST var naturligvis ledelse og undervisningslære. De andre fag var, som hjemme, hjælpefag til uddannelsen. Men det viste sig, at de fleste af eleverne ingen sørtræning havde og de intet kendte til ceremoniel – så alle fag var praktisk taget nyt stof for dem. Ceremoniel fik en helt speciel status, da man i den estiske flåde endnu ikke har tradition for ceremoniel.

På specialmodulet gennemførtes undervisning i minelære, maskinlære, kampinformation og kommunikation. Mine- og maskinlære blev gennemført på dansk med tolkning til estisk, de øvrige engelsk. Oprindeligt var specialmodulerne planlagt til at blive suppleret med kursister fra de øvrige baltiske lande. Disse meldte dog af forskellige årsager fra.

Tolkene og Katrin

Katrin arbejder til daglig på den danske ambassade i Tallinn – og hvis man ikke kender hendes oprindelse, så ville man tro, at hun er jyd. Tolkene havde før specialmodulerne oversat undervisningsmaterialet, og var allerede på forhånd velbevandrede i stoffet. Så på trods af den meget specielle fagterminologi, må man sige, at disse specialmoduler blev gennemført med stor succes.

Tilbage meldingen fra alle instruktører var således, at det generelt ikke er noget problem at gennemføre undervisning ved hjælp af tolke. Det er dog svært at forstå alle aspekter af de diskussioner der foregår i klassen, da tolken af gode grunde ikke kan fange alt. Udover SGU EST gennemførte Teknikskolen et 6 ugers radarkursus, for 6 lettiske elever, ombord i LOSSEN. Kurset blev gennemført på dansk med tolkning til lettisk.

Eleverne

Naturligvis havde vi gjort os tanker om de elever, vi skulle undervise. Men overraskende nok var det nødvendigt at sende to elever bort, fordi deres estiske ikke var godt nok. Eleverne var henholdsvis russisk og lettisk sprogede.

Noget andet der viste sig væsentlig anderledes for eleverne var undervisningsmetoden. De estiske elever var tydeligt vandt til foredragsmetoden, hvor eleverne blot lytter til deres læ-

FCL 10 på estisk.

rer – i modsætning til undervisningen i Danmark, der jo i høj grad bygger på interaktion mellem lærer og elev. Der gik således 5 – 6 uger før, der kom egentlig respons fra eleverne, og ved afslutningen af undervisningen kunne vi ikke mærke forskel på undervisningen af danske og estiske elever.

Et af elevernes problemer var, at de boede ombord i LOSSEN. Det skal opfattes, som et positivt problem, idet de andre værnepligtige i MINSA tydeligt var misundelige på elevernes levestandard. Der er ingen tvivl om, at eleverne på SGU EST har haft 11 gode

uger ombord, og flere stillede lige frem til mønstring ombord – efter de var afgået fra skibet.

Vagt og besætning

Besætningens sammensætning var under opholdet noget speciel. Udover den faste besætning på 8 mand, indgik der personel fra Sergentskolen (vagt-assistenter), Søværnets Havariskole (maskingaster) og ikke mindst fra 1. Eskadre.

Den normale, danske besætning var på 14 mand, hvoraf de 8 menige indgik i en totørns vagt. Derudover indgik eleverne fra SGU EST i besætningen

Specialmodul maskin poserer i vante omgivelser.

og i vagten med to mand. De estiske elever indgik i vagtholdet som vagtmand, og i tilfælde af brand, som mønstringsgast på kajen.

Der er nok ingen tvivl om, at netop det at eleverne boede ombord og havde deres daglige gang her, hvor de kunne observere den måde vi omgikkes, og hvordan den danske ledelsesstil fungerer i praksis, har haft stor betydning for kursus' samlede succes.

Når man er hjemmefra i en længere periode, synes et af de største problemer, at få tiden til at gå. LOSSEN var stillet forskellige ekskursioner i udsigt, der dog ikke blev gennemført. Derimod lykkedes det at få arrangementet fodboldkampe mod et lokalt hold, dels i byen og dels på MINSA. Begge gange var LOSSEN naturligvis så ubeskeden at vinde. At vi så kunne slå vores egne elever i basketball – Estlands nationalsport – var en overraskelse ikke mindst for os selv.

LOSEN var også heldig på andre punkter – og ikke mindst med vejret. Havde vi ikke haft mulighed for at tage til stranden, hvor der var mange sportsfaciliteter, og vi havde ikke haft mulighed for at være udendørs, så kunne det have været en meget lang sommer. Derudover tog besætningen på weekendture deltog i lokale sportskonkurrencer osv. Ligeledes fik LOSSEN i kraft af tolkene skabt mange kontakter, så vi fik set andre end lige netop vores kolleger. Ved nærmere eftertanke, har vi nok mødt de fleste af de fastboende danskere i Tallinn.

Totalt har LOSSEN i sommer »lagt skib til« 60 personer – enten som besætningsmedlemmer eller som instruktører. Alle har, hver især, deres oplevelse fra Tallinn med hjem; langt de fleste positive, alle har lært noget – ja nogen sågar estisk. Overraskelsen var stor, da orlogskaptajn Hans Viladsen (chef for undervisningsafdelingen på Sergentskolen) gav prisen til klassens bedste elev PÅ ESTISK.

Afslutningsvis skal der fra LOSSEN faste besætning lyde en tak for den gode indstilling og positive »SPIRIT« alle viste under opholdet.

Claus Holm Christensen
kaptajnløjtnant

Delta Kilo

– navnet på en succes

Det nye dokumentarprogram fra Forsvarets TV slår igennem på TvDanmark

I foråret 1997 besluttede folkene på Forsvarets TV Broadcast, at der skulle ske noget nyt efter at have produceret FLASH i knap fem år. Så på trods af god interesse for magasinprogrammet blev FLASH for en tid sat i venteposition og et nyt programkoncept udviklet. Det nye koncept skulle give redaktionen mulighed for at gå mere i dybden med de enkelte emner – resultatet blev et dokumentarprogram.

Delta Kilo blev født. – Og det var ikke nogen nem fødsel. Alligevel kunne man hurtigt se interessen vokse og allerede efter de to første programmer »De Usynlige sår« og »Den Tikkende Bombe fra Fortiden« begyndte billedet af en succes at tegne sig.

Med programmet om »Frømandskorpset«, der nåede ud til en kvart million danskere forsvandt den sidste tvivl både hos Forsvarets TV og samarbejdspartneren TvDanmark.

Delta Kilo var kommet for at blive og programmet blev flyttet fra den sene sendetid om torsdagen til tirsdag aften klokken 21:25.

Indtil slutningen af oktober har Delta Kilo behandlet så forskellige emner som, den ekstreme kulde i det nordlige Grønland, »Kvinder i Krig«, »U.S. Marine Corps« og lukningen af Randers kaserne.

I november handlede det om »Hjemmeværnets Hårde Halse« i de frivillige patruljekompagnier.

Senere sættes der fokus på Beredsskabskorpsets nødhjælpsarbejde, Flådestation Grønneal og danske FN-folk i Kashmir, for blot at nævne nogle enkelte af emnerne i den kommende tids programmer. Udsendelsen varer 25 minutter og kan ses på TvDanmark hver fjerde tirsdag klokken 21:25. Delta Kilo er også med i front på Internettet. Programmet har sin egen hjemmeside, hvor interesse-rede kan finde informationer om de kommende udsendelser, om Forsvarets TV og komme med deres mening om Delta Kilo.

Internet-hjemmesiden
kan man finde på adressen:

<http://www.ftv.dk>

og vil man kontakte
redaktionen via E-mail
er adressen:
deltakilo@tvdanmark.dk

FTV

COOPERATIVE BANNERS 97

Torpedomissilbådene SUENSON og NORBY samt tankfartøjet SKINFAXE har i perioden 23. maj-7. juni 1997 deltaget i Partnership for Peace (PfP) øvelsen COOPERATIVE BANNERS 97. I øvelsen deltog maritime enheder fra 12 nationer, heriblandt Estland, Letland og Litauen, Finland, Sverige, Italien, Tyskland, Norge og Danmark. Alle enheder blev inddelt i grupper med forskellige nationer. I alt 5 grupper var samlet.

- A: Fregatter/korvetter
- B: Toprpedomissilbåde (FPB)
- C: Minekrigsskibe
- D: Stridsbåde
- E: Undervandsbåde

På forhånd var der store forventninger til samarbejdet med partnerskabsnationerne, og alle var klar til at

yde en optimal indsats for at få dette spændende arrangement til at lykkes.

Guidede »tour de by« samt live koncerter hver aften

COOPERATIVE BANNERS 97 var opdelt i 2 faser. Fase 1 omfattede et havneophold i Gøteborg, hvor der for de militære styrker var arrangeret briefinger om »how- and what to do«, en del sociale arrangementer, rundvisninger på de mange forskellige skibstyper, sejlads med de stridsbåde svenskerne benytter sig af under operationer i skærgården, en fodboldturnering, hockey, svømning og tovtrækning de 5 grupper imellem. Herudover var Gøteborg vært med et overflødighedshorn af velfærdsarrangementer. Af disse kan nævnes ture

til VOLVO, guidede tour de by samt live koncerter hver aften – og for dem, der blot ønskede en stille tur i byen lå Liseberg (TIVOLI) samt AVENUE (Gøteborg strøg) blot 5 minutters sejlads fra Eriksberg havnen, hvor alle enhederne lå fortøjet. Al udgang i uniform blev belønnet med gratis transport og gratis entre de fleste steder.

Besøg af Sveriges konge, første dag på havet

I fase 2 var det så tid til en tur på havet. På den første sejldag blev der gennemført et større besøgsprogram med besøg af blandt andre »Very Important Persons« ingen ringere end den svenske konge. Programmet omfattede demonstrering af et

Som et flot fotografisk minde om øvelsen var denne fotomontage udarbejdet og fordelt af pressecentret.

LEAD-THROUGH, SUB-DEMO og evolering med høj fart. Efter VIP-programmet var der en række øvelser i billedopbygning, skydninger, assistanceøvelser samt egentlige taktiske øvelser med konvoysejlds, overvågning af et farvandsafsnit og mineøvelser. I alle grupperne øvede man både individuelt og i samspil. Der var naturligvis en del samkøringsproblemer i begyndelsen (sig-

naldistribution og generel kommunikation), men problemerne svandt ind efterhånden som øvelsen skred frem. Hver aften lagde skibene enten til kaj i små havne i Sverige og Norge eller på siden af den tender, der var designeret den pågældende gruppe. Der blev sejlet en del indenskærs i både Sverige og Norge. Det gav anledning til en række fine naturoplevelser.

I Kristianssand – en stor parade

Øvelsen afsluttedes i Kristianssand med en stor parade, hvor der blev udelt præmier efter sportsturneringen i Gøteborg. Der blev ligeledes talt rosen- de om udbyttet af øvelsen set i den store sammenhæng. En god oplevelse var afsluttet, og de danske enheder sejlede fra Kristianssand fredag eftermiddag med kurs mod Flådestation Korsør.

SUENSON

Lånt fra »Flåden i Korsør«

Hilsen fra STANAVFORCHAN — still going strong, under dansk kommando.

Foto: CINCHAN PI

Medalje- overrækkelse

Søværnets Teknikskole har igen uddannet et hold automatikmekanikere. En af aflagde sven- deprøve til en bronzemedalje. Oven i fik han et legat. På Køben- havns Rådhus fik han overrakt medaljen af Hendes Majestæt Dronning Margrethe II. Tillykke!

Foto: Claus Møller

Orienteringsløb for større lastbiler

Foto: MOBA

Årets vinderpar.

Den Mobile Base og Den Mobile Logistik Enhed genoplivede i 1996 en tradition fra »gamle dage«, hvor Den mobile Base, operation og Den mobile Base, Logistik hvert år gennemførte orienteringsløb for lastbiler (MOBEX). MOBEX/97 blev afviklet i perioden 2.-5. september 1997.

Løbene var udlagt i Storestrøms Amt og bestod af et dagløb og to natløb, hvor især det sidste skilte »fårene fra bukkene«.

– nattesøvn forstyrret af 19 Scania lastvogne – og så!

Planlægning af MOBEX er selvsagt et omfattende job. Reglerne siger, at indehaverne af de tre første pladser fra sidste års MOBEX er løbsledelse og dermed forpligtet til at arrangere årets løb.

Udover planlægningen med kort og kompas skal løbsledelsen prøvekøre ruterne og kontakte områdets beboere, så disse ikke bliver opskræmte, når deres ellers så fredelige natte-

søvn bliver forstyrret af 19 Scania lastvogne, som midt om natten kører rundt på de små veje.

Der er dog enkelte eksempler på at selv en grundig information ikke virker helt – eller glemmes, når det buldrer midt i de behagelige drømme.

Således blev politiet alarmeret, da Scania nr. 19 havde passeret Kallehave kirke. Politiet kunne dog berolige den bekymrede beboer med, at det drejede sig om en korrekt anmeldt øvelse, og at der ikke var nogen fare på færde.

Natten var kulsort og det småregnede

Den første dag blev dagløbet og det første natløb afviklet. Dagløbet udgik fra Flådestation Korsør og sluttede i Stensved ved Vordingborg, hvor Amtsvejvæsenet velvilligt havde stillet deres materielpåsæt til rådighed som base for MOBEX. Hjemmeværnet havde stillet bade- og toiletfaciliteter til rådighed på det nærliggende kursuscenter.

Samme aften kl. 2330 startede første natløb.

Natten var kulsort og det småregnede, hvilket bestemt ikke gjorde løbet lettere for kører og navigatør. Dette natløb sluttede kl. 0630 næste morgen – alle hold gennemførte, og efter morgenmaden kunne deltagerne tørne ind og sove indtil klargøring til andet dagløb startede kl. 1500.

Andet natløb startede så kl. 2330 og skilte som nævnt fårene fra bukkene. Det var nogle meget trætte deltagere, der næste morgen returnerede til basen.

Flotte præmier

Den sidste aften gik med socialt samvær og præmieoverrækkelse. Løbsledelsen havde inden denne del af arrangementet haft travlt med at udregne points og ikke mindst at behandle indkomne klager. Afgørelserne var hårde – men retfærdige!

Det vindende hold fik overrakt Scantias vandrepokal samt en karaffel, skænket af TERMA Elektronik A/S, til kører og navigatør.

Anden- og tredjepræmierne bestod af karaffer til kører og navigatører, skænket af Centralforeningen af Stampersonel, Lokalafdeling Vestsjælland. Desuden blev der uddelt præmier for etapesejre – karaffer skænket af TERMA Elektronik A/S, til kører og navigatører.

Næste morgen, fredag, blev basen afrigget og MOBEX/97 – deltagere forlagde til Flådestation KORSØR. Her blev bilerne tanket og vasket, hvorefter de udkørte løbsdeltagere klargjorde til en ganske velfortjent weekend.

(MOBA)

Farvandsvæsenet og Sjælland Rundt

Oceanografisk Tjeneste gav kapsejlerne prognoser for strømmen

»Farvandsvæsenet og Sjælland Rundt i tæt samarbejde« var overskriften i Sjælland Rundt-avisen et par dage før denne velkendte kapsejlads. Det tætte samarbejde fik Oceanografisk Tjeneste meget snart indtryk af. Allerede kl. 7 fredag morgen var adskillige kapsejlere samlet på Midtermolen i Helsingør Nordhavn ud for opmålingsskibene SKA-15 og SKA-16; sejlerne ville have prognoser for strømmen i farvandet omkring Sjælland, og det havde kapsejlads-ledelsen lovet, at Farvandsvæsenet kunne give.

Nordgående strøm i Øresund og Storebælt frem til fredag middag

»Frem til kl. 14 vil strømmen være nordgående i Øresund og Storebælt«, var svaret – og det holdt stik! Denne prognose havde vi allerede klar torsdag morgen, fordi strømprognoser, som vi modtager om morgenen, gælder fra den samme dag kl. 14 og et døgn frem. Omkring kl. 8 havde ledelsen bestemt, at kapsejlerne skulle runde Sjælland »med uret«, og det er ret usædvanligt. Med de forventede strømforhold ville sejlerne få strømmen lige imod med det samme. En time senere havde oceanograferne en frisk strømprognose klar for de følgende 24 timer.

- og videre frem til lørdag middag

»Frem til lørdag middag vil der fortsat være nordgående strøm i sund og bælt«. Også denne prognose holdt stik; Strømmen vedblev at være nordgående til den sidste båd var i mål søndag eftermiddag (se boks 1). På en computerskærm ombord på SKA-16 kunne sejlerne se prognoserne for det kommende døgn mere detaljeret: kort med strømpile og tabeller med strømmens fart og retning på udvalgte steder time for time. Udvalgte kort og tabeller blev udskrevet og fotokopieret til uddeling, så kapsejlerne kunne studere prognoserne undervejs.

Telefonservice for marine oplysninger: kald tlf. 32 96 99 66

Indtil den sidste båd var gået til startlinien, var der stor interesse blandt kapsejlerne for at få en snak med os og vi benyttede så lejligheden til også at informere om Farvandsvæsenets telefonservice for marine oplysninger, som ikke er kendt af alle sejlere skønt den nu har eksisteret i et år.

Strømprognoser som supplement til målte strømhastigheder

I dagene op til kapsejladsen havde Oceanografisk Tjeneste – med bistand fra Informatikafdelingen – forberedt Sjælland Rundt aktiviteterne grundigt. Vi introducerede telefonservicen under forrige års Sjælland Rundt, så den krævede ikke den store indsats.

Samarbejde med institutioner i Tyskland og Sverige

Som noget helt nyt ville vi i år – udover at informere om strømforholdene her og nu – udvide servicen til også at omfatte prognoser for strømmens retning og fart omkring Sjælland et døgn frem i tiden. Denne service er et resultat af samarbejde mellem Oceanografisk Tjeneste og to udenlandske institutter: Bundesamt für Seeschifffahrt und Hydrographie (Hamburg) og Sveriges Meteorologiske og Hydrologiske Institut (Nordköping). Fra disse institutioner modtager Oceanografisk Tjeneste dagligt prognoser for strømmen i de danske farvande, men også for vandstanden, samt havvandets saltholdighed og temperatur er der prognoser. Til gengæld stiller Oceanografisk Tjeneste sine målinger til disposition for disse institutioner, som benytter dataene til kontrol og forbedring af prognosemodellerne.

Prognoser på »nettet«

Farvandsvæsenet modtager dagligt prognose-data. Dataene præsenteres grafisk sammen med de målte data på et intranet i et forsøg, der har som mål at gøre prognoserne tilgængelige for alle på Internettet.

Sjælland Rundt arrangementet krævede en speciel indsats fra Oceanografisk Tjeneste og Informatikafdelingen. På Farvandsvæsenets computer i Søkvæsthuset blev målte strømhastigheder og prognoser flettet sammen og videresendt med elektronisk post til en PC på opmålingsskibet SKA-16. Her blev data vist som kurver, kort med strømpile (se figur 4 i boks 1) og tabeller på en stor farveskærm.

Strømprognosers kvalitet

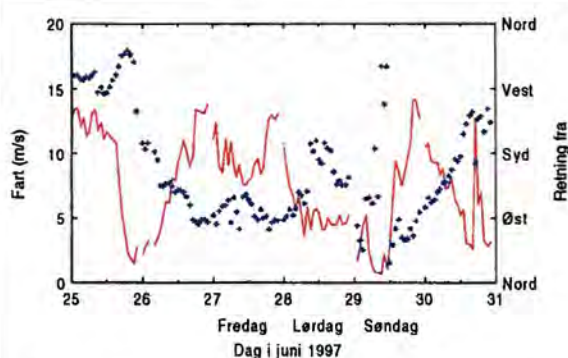
Som for vejrprognoser gælder det, at prognoser for strøm kan være mere eller mindre præcise. Strømmens styrke og retning i de danske farvande er i høj grad styret af vejrforholdene, og rammer vejrprognoser forkert sker det samme for strømprognosen. Blandt de interesserede kapsejlere var besætningerne på Søværnets to store øvelsesskibe »Thyra« og »Svanen«. Lørdag formiddag kontaktede de os med den glædelige besked, at prognoserne virkede troværdige og var nyttige under sejladserne.

Strømprognoserne under Sjælland rundt

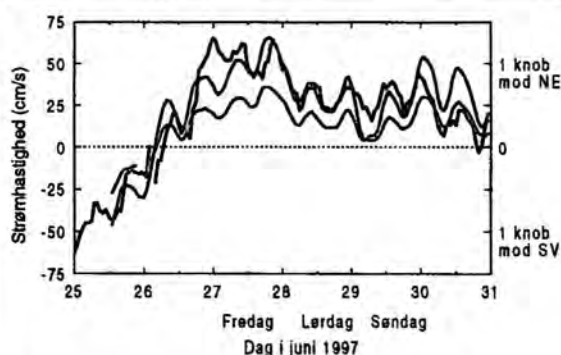
Oceanografisk Tjeneste har efter kapsejladsen sammenholdt strømprognoserne med de målte strømhastigheder ved Drogden Fyr, Vestbroen (i Storebælt) og Hatterrev Fyr (se boks 1 for detaljer). I store træk holdt prognoserne stik. Vind fra østlige retninger fredag til søndag tvang store mængder Østersøvand mod vest til den sydlige del af Bælthavet. Samtidigt blisset vand i Skagerrak også mod vest. Den vandstands forskel, som opstod mellem det sydlige og det nordlige Bælthav, tvang vandmasserne mod nord.

Farvandsvæsenet

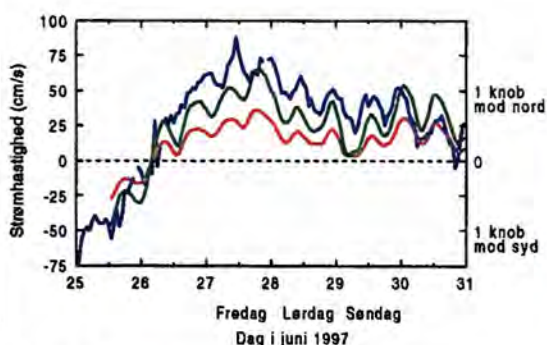
Strømmen omkring Sjælland under kapsejladsen Sjælland Rundt: målinger og prognoser

Figur 1. - Vindens styrke (—) og retning (+) ved Drogden Fyr.

Figur 2. - Strømmen målt ved Drogden Fyr (—) og prognoser for strømmen ved Drogden (—) og Nordre Røse (—).

Figur 3. - Strømmen målt ved Vestbroen i Storebælt (—) og prognoser for strømmen ved Vesterrenden (—) og Østerrenden (—).

Figur 4 (til højre). - Prognoser for strømmen søndag kl. 2 nat. Pilene viser strømmens fart og retning. Farverne viser strømmens fart (se forklaring til højre for kort).

Vind (figur 1)

I løbet af torsdagen drejede vinden fra vest over i øst med vindstyrker stigende fra 2 til 10 m/s. Vindretningen forblev i sektoren Ø - S frem til mandag middag.

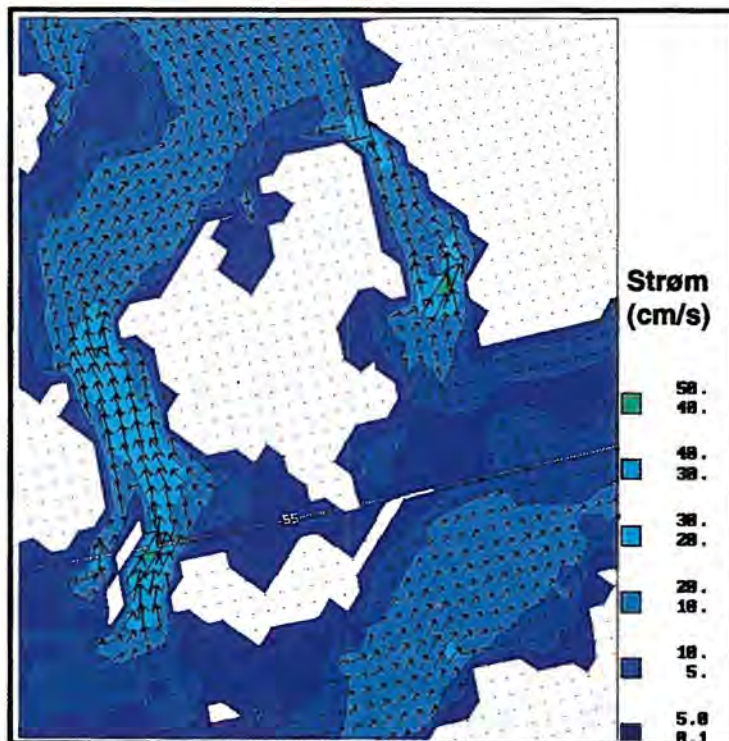
Styrken var ca. 10 m/s frem til lørdag. I løbet af lørdagen aftog vinden til 2-5 m/s for om søndagen at stige op til 8-14 m/s.

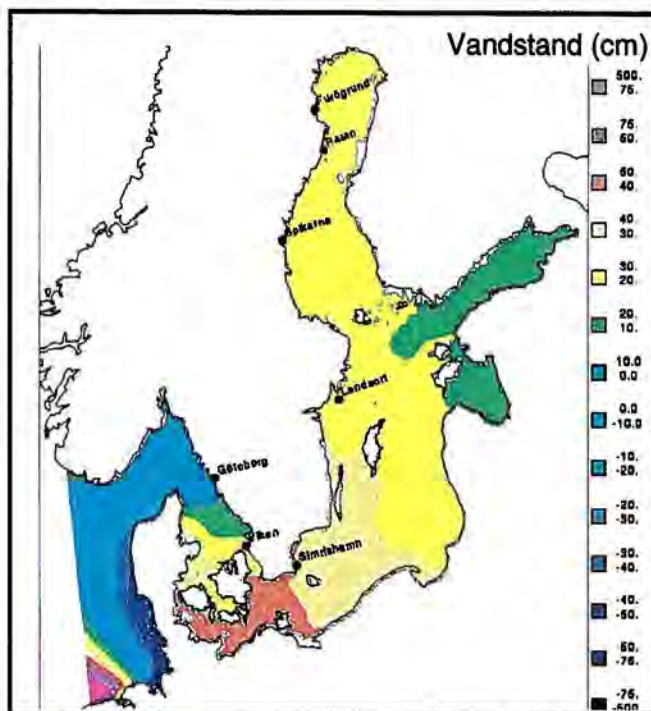
Strøm (figur 2, 3 og 4)

Vindens skift fra det vestlige til det østlige hjørne om torsdagen fik strømmen til at vende i Øresund og Storebælt - samtidigt - fra sydgående til nordgående. Fredag til mandag fortsatte strømmen med at være nordgående begge steder. Strømmens styrke afspejlede variationen i vindstyrken.

Prognoserne (røde og grønne kurver på figur 2 og 3) fulgte de målte strømstyrker ganske pænt - dog generelt med for pessimistiske strømstyrker (se boks 3). Tidevandet viser sig som en periodisk variation i strømmen (to maksima og to minima hvert døgn: halvdaglig tidevand).

På figur ses strømfeltet omkring Sjælland søndag nat kl. 2. De største strømstyrker (1/2 knob) optræder i Langelandsbælt og i Flinterenden. Dette billede skiftede hele tiden. Prognosen for seks timer efter viste sydgående strøm i Storebælt, men af figur 3 fremgår, at strømmen på dette tidspunkt er nordgående men ret svag. Denne modstrid skyldes, at de to prognosemodeller ikke altid giver helt ens resultater (se tekst).

Figur 5. - Prognoser for vandstanden fredag kl. 14. Farverne viser vandstanden i forhold til middelværdien (se forklaring til højre for kort).

Prognoseresultater for strøm og vandstand

Figur 4 (boks 1) er et eksempel på en strømprognose. Tilsvarende kort findes med et kvarters interval, så man kan se strømningsmønstret forandre sig i detaljer. Strømmen vises som pile; hver pil repræsenterer middelværdien af strømmen i overfladelaget i et område på 5.5 km $\times$ 5.5 km.

Modellen giver også tilsvarende kort for vandstand. Figur 5 viser vandstanden (havoverfladens topografi) fredag d. 27. juni kl. 14. Østenvinden presser vandet i Østersøen og Skagerak mod vest. I den Finske bugt er vandstanden 30 cm lavere end syd for bælterne, og i Skagerak er den 40 cm lavere. Den nordgående strøm i sund og bælt løber således "ned ad bakke". Aftager vinden eller drejer den i vest senere hen, skifter vandstandsforskellen mellem bælternes nordlige og sydlige del, og strømmen vender til sydgående. (Under *Sjælland Rundt* skete det efter kapsejladsen.)

Strømprognoser: metoder

Op til *Sjælland Rundt* gav Oceanografisk Tjeneste kapsejlerne oplysninger om strømforholdene omkring Sjælland, som de ville være op til et døgn frem i tiden.

Alle kender til vejrprognoser; vi møder dem i radio, TV og aviser. Vi ved også, at prognosernes kvalitet varierer fra gang til gang (afhængig af hvor komplekst vejret er), og at de bliver mere usikre jo længere frem i tiden de rækker. Det samme gælder for strømprognoser. I de danske farvande er det i høj grad vinden, der sætter vandet i bevægelse. En strømprognosemodel må derfor benytte en vejrprognose for at forudsige strømmens ændringer. Er vejrprognosen forkert, vil strømprognosen også være det.

En prognosemodel for strøm består af nogle matematiske ligninger, som udtrykker hvordan strøm og vandstand i et afgrænset område til et bestemt tidspunkt vil ændre sig i løbet af det næste korte tidsrum, f.eks. et kvarter. Hver gang beregningerne gentages, forlænges prognosen med yderligere dette tidsrum.

For at gøre beregningerne skal modellen forsynes med målte værdier og prognosedata et døgn frem for følgende størrelser:

- tidevand og meteorologisk fremkaldte vandstandsvariationer ved grænsen mellem Atlanterhavet og Nordsøen
- tilførsel af ferskvand til Østersøen via floder
- vind og lufttryk

Kystliniens forløb og vanddybderne i modelområdet er konstante oplysninger, som skal være indbygget i modellen.

Når prognosemodellen startes på en computer og forsynes med oplysninger som lige beskrevet, vil den lave en prognose for det kommende døgn. Prognosen indeholder vandstandens højde samt strømmen styrke og retning overalt i modelområdet

Lidt om Marineforeningen

Denne artikel har vi lånt af Flåden i Korsør. Den er skrevet af Edward J. Jelen, Formand for Marineforeningen i Korsør og bringes her i lidt forkortet form – for at få plads til årets julemærke fra marineforeningerne. Marineforeningerne er en livsvigtig basisgruppe for søværnet – derfor intet år uden en omtale deraf.

Marineforeningen blev stiftet i 1913 efter tanke fra kaptajn H. Evald, der var tjenstgørende på kystforsvarsskibet OLFERT FISCHER. I dag er der 79 afdelinger landet over med et samlet medlemstal på mellem 8- og 9000. De 79 afdelinger er igen delt op i 12 distrikter. Der er valgt en landsbestyrelse med en landsformand, for tiden pensioneret kommandørkaptajn Otto Lichtenberg.

Kommandørkaptajn O. Lichtenberg, formand for Marineforeningen

- at styrke nationens interesse for søværnet og søfarten

Den første formålsparagraf havde denne ordlyd: at styrke nationens interesse for søværnet og søfarten ved at samle danske mænd til fælles arbejde for denne sag, samt at søge at vedligeholde forbindelsen og kammeratskabsfølelsen mellem mænd, der har aftjent værnepligt i marinen, og tjenstgørende og ikke tjenstgørende befalingsmænd. Marineforeningen er også upolitisk, som der står i vores vedtægter § 1: »Foreningen er uafhængig af parti- og fagpolitiske interesser.« Meningen med formålsparagraffen er i dag den samme, selvom ordvalget er lidt anderledes. Nu kan piger optages. Det tog godt 15 år at få det vedtaget, idet mange mænd betragtede marineforeningen som et fristed for dem. En holdningsændring tager som bekendt lang tid, men da søværnet begyndte at antage piger til tjenesten opstod et argument, man til sidst ikke kunne komme uden om.

Korsør-afdelingen blev oprettet i 1916. På det tidspunkt var der ca. 3000 medlemmer i de afdelinger, der var begyndt at skyde op landet over under indtryk af »Søkrigsbegivenheder i verdenskrigen. Under indtryk af første møde indmeldtes samme aften ca. 50 medlemmer. Den 17. januar 1916 blev det første bestyrelsesmøde holdt i Konsul Th. Rasmusens hjem, hvor bestyrelsen konstituerede sig. Korsør-afdelingens første formand blev Konsul Th. Rasmusen, og der var ved denne start indmeldt 77 medlemmer. Korsør-afdelingen fungerer fint de næste mange år; man har mange arrangementer af forskellige slags. Man vedtager bl.a. at opsætte en minebøsse den 28. juli 1920 ved Halskovbroens vestlige ende, uden nogen ceremoni, men man mødes på Klubhotellet kl. 7 med damer til en portion bixsemad, ost og smør og 1 øl á 4 kr. pr. kuvert og eventuelt en svingom. Pen-

gene, der kommer i bøssen, skal skænkes til enker, hvis mænd er blevet minesprængt.

Minebøssen forsvandt i øvrigt under krigen. Vi håber på et tidspunkt at kunne opsætte en ny.

Indsamling til bevarelse af Fregatten Jylland

I 1926 begynder Korsør-afdelingen en indsamling til bevarelse af Fregatten Jylland, så allerede på det tidspunkt er der kræfter i gang for at bevare det gamle orlogsfartøj, og i dag ser vi heldigvis resultatet.

Marineforeningen modtog den 14. februar 1940 en indbydelse fra borgmesterkontoret om at deltage i et møde med byrådet om oprettelse af en marinestue. Tilstede var også chefen for motortorpedobådene. Man vedtog at oprette en marinestue på Sølyst, hvor der skulle kunne købes kaffe og øl til en rimelig pris.

Endvidere skulle der forefindes aviser og blade samt skrivemateriel til afbenyttelse, så her går marineforeningen ind i noget, der må siges at være oprettelsen af det første orlogshjem i Korsør.

Den 29. august 1943, da tyskerne overfalder Den danske Flåde, ligger ministrygeren HAJEN i Korsør Havn. Ved overtagelsen dræbes to, søløjtnant A. Rubner Jørgensen og Underkvartermester Chr. Thomsen. Underkvartermesteren bliver begravet på Korsør Kirkegård.

I tiden umiddelbart efter den 29. august bliver der rettet talrige henvendelser til marineforeningen om at foretage sig noget i den anledning. På et bestyrelsesmøde vedtager man derfor at iværksætte en indsamling blandt byens virksomheder og borgere, og den 1. januar 1944 udgør beløbet kr. 4.645,13 inkl. renter. Remisearbejdernes klub vedtager at yde et årligt beløb på 15 kr. i 10 år til vedligeholdelse af graven. Marineforeningen køber

Chefen for Flådestationen, Kommandør J.F. Evald, Kaptajnløjtnant O. Kaplan, Formanden Edward Jelen og Prologspræsten E.B. Olesen nedlægger krans.

ORLOGS

herefter gravstedet, anlægger graven og rejser den 29. august 1944 en mindesten på graven.

Man beslutter ligeledes, at når Danmark atter bliver frit land, skal der rejses en bautasten i Rådhushaven til minde om de faldne.

Det er stenen, der i dag står ud til Havnegade.

Hvert år den 29. august nedlægges kranse begge steder, hvilket marineforeningen gør sammen med flådestationen.

I 1972 overtager Forsvarsministeriet vedligeholdelse af underkvartermester Thomsens gravsted.

Marinestue i den gamle skole i Slottensgade

Således har marineforeningen arrangeret sig i mange sammenhænge. Jeg har her kun nævnt nogle få. I dag har Korsør-afdelingen 250 medlemmer, hvoraf de 6 er piger. Vi har marinestue i den gamle skole i Slottensgade – det har vi haft i 25 år. Her opbevares alle vores maritime effekter, som vi har samlet igennem mange år, idet vi mener, det er vigtigt at nogle af tingene fra de gamle orlogsfartøjer bibeholdes som historie, og der er jo ikke noget så skønt som at komme ind i en marinestue, hvor det hele ligefrem «oser» af søfart. Vi håber dog snart at komme over i noget nyt og større.

Det skal ikke være nogen hemmelighed, at vi er en selskabelig forening. Vores faste aktiviteter i dag er fregatskydning med efterfølgende skipperfest, skydning til muggen med spising, foredrag og ellers arrangementer, der bærer præg af det maritime. Det skal heller ikke skjules, at der er ting, vi værner om, som bl.a. symboliseres i vores medlemsemlen, nemlig vores flag, respekten for kongehuset, og sidst men ikke mindst, venskab mellem mennesker, der nærer samme interesse for søværn og søfart. Vi udøver gamle traditioner, som måske for udenforstående kan føles mærkelige, men som vi synes er vigtige at

bibeholde. Vi sørger hele tiden for at følge med tiden, så de unge kan føle et ekko fra det de selv oplever ude i de sprudlende erhverv på søen.

I 1999 afholdes det årlige sendemandsmøde i Korsør

Ved at synliggøre os, mener vi, at vi er med til at opretholde en positiv holdning i befolkningen til forsvaret. Samtidig vil vi gerne gøre god reklame for Korsør by. Vi inviterer andre afdelinger til at besøge Korsør, og her er det jo flådestationen, der trækker, men vi gør også reklame for andre ting i byen, bl.a. overfartsmuseet, som jo nok er et besøg værd. I 1999 har vi påtaget os at afholde det årlige sendemandsmøde; hvor alle landets afdelinger mødes til generalforsamling. Gamle orlogsgaster kommer til byen, og vi håber med byens hjælp at kunne lave et godt arrangement, der varer i tre dage.

Vi håber fremover at kunne bevare medlemmernes interesse for marineforeningen, idet det er vigtigt, at Danmark som flåde- og søfartsnation har steder, hvor orlogsgaster og søfolk kan samles til hyggeligt samvær. Opgaven i de enkelte afdelinger er at skabe de rigtige rammer – og det gøres der et stort arbejde for landet over.

Edward J. Jelen

JULEN 1997 MARINEFORENINGEN

Stort mærke – størrelse 1:1

Museum Langelandsfort

Efter indbydelse fra Sydlangelands kommune og Skov- og Naturstyrelsen, begav Kystartilleri-foreningens vicepræsident, Herluf Ruge og formanden for Esbjerg afdeling, Ove Strandby Lindskov sig mandag den 16. juni 1997 til indvielse af verdens første museum over den kolde krig, »Koldkrigsmuseet Langelandsfort«.

Det kneb med plads til 300 gæster

300 indbudte gæster deltog i indvielsesinvasionen på Museum Langelandsfort. Rundvisningen måtte derfor foregå i hold. De mange gæster kom fra nær og fjern – ja, sågar fra modparten i den kolde krig. Fra Orlogsmuseet i Skt. Petersborg deltog kaptajnløjtnant Sergej Tjernjaskij og løjtnant Sergej Klimovskij, som medbragte gaver fra det centrale russiske flådemuseum – en kuffert fyldt med uniformer og meget andet. De medbragte gaver er nu anbragt i montre, og bidrager på den måde til at fortælle lidt historie om modparten i den kolde krig.

Blandt gæsterne sås også fire af Langelandsfortets tidligere chefer samlet for at gense deres gamle arbejdsplads, der nu var kommet på museum. De fire chefer var de tidligere kommandørkaptajner N.F.Z. Jessen, Preben Groth og J.U. Andersen samt orlogskaptajn Peter Noppesau.

For mig var det en stor oplevelse at gense og hilse på kaptajnløjtnant H.A.K. Dahlbo Larsen og senere på dagen aflægge ham et besøg i hans hjem på Langeland. Dahlbo Larsen var fenrik på Middelgrundsfortet i

1951/52, da jeg aftjente min værnepligt der. Dahlbo Larsen er en af flere tidligere tjenstgørende fra Langelandsfortet, som har valgt at blive boende på Langeland og nyde sit otium der.

Langelandsk flag hjem fra Stevns

Skov- og Naturstyrelsens gave til det nye museum var en flagstang. Herfra vajer nu Langelandsfortets gamle splitflag, som har været opbevaret på Stevnfortet efter nedlæggelsen af øfortet. Flaget skulle på museum – og det kom det så.

Søværnets Tamburkorps slog tonen an til en taktfuld indvielse af Langelands nyeste attraktion – Europas første koldkrigsmuseum. Indledningen til dette kom med forsvarsforliget først i halvfemserne, der betød, at fortet først skulle i »mølpose« og derefter endeligt nedlægges med udgangen af december 1992, men mandag den 16. juni 1997 kl. 1415 blev det erklæret for »genfødt« af den radikale kulturminister Ebbe Lundgaard.

Øjeblikket efter gik Langelandsfortets gamle splitflag atter til tops i det sydlangelandske landskab. Museum Langelandsfort var en realitet.

Langelandsfortet før og nu

Langelandsfortet er et intakt, dansk konstrueret kystbefæstningsanlæg med svært artilleri, det er taget i brug i 1953 med henblik på at overvåge og hindre fjendtlig passage gennem Langelandsbæltet.

Fortet er etableret på en tidligere landejendom, Holmegård, der oprindeligt var en stor proprietærgård. Den blev opkøbt af forsvaret og omdøbt til Marinestation Langeland og senere igen Langelandsfortet.

I sine år som et af de danske øjne mod øst, var Langelandsfortet flere gange truet af nedlæggelse. Allerede i 1959 var der første gang planer om at ned-

lægge fortet, men det blev ved overvejelserne. Langeland kunne ikke undvære sin største arbejdsplads – så det blev opretholdt med uvurderlig hjælp fra radikale langelandske folketingsmænd – helt frem til begyndelsen af halvfemserne, hvor et af de politiske forsvarsforlig gav fortet grundskuddet, og da MUREN faldt blev det hele blev »opgivet«. En del af de overjordiske bygninger blev nu til et Røde Kors flygtningecenter under navnet Holmegård.

De militære anlæg over og under jorden er blevet omdannet til et museum over den kolde krig – med navnet Museum Langelandsfortet.

Stadig funktionsdygtigt

Selvom Muren er faldet og Jerntæppet væk og det ser ud til, at der skulle komme en fredeligere verden, er det museum i dag, men mange af anlæggene er for den sags skyld funktionsdygtige – endnu og kan over en kortere årrække være klar til at forsvare fædrelandet.

Der var megen skepsis overfor planerne tilbage i begyndelsen af halvtredserne. Man så dengang ikke så meget på antallet af arbejdspladser, som senere hen. Meget kort tid efter 1953 var man oppe på 400 mennesker, hovedsagelig værnepligtige, på fortet. Men der var også et ikke ringe antal civilarbejdere, der blev beskæftiget her.

Fra 400 til 20

Op gennem halvfjerdserne blev der skåret ned år efter år i mandskabsstyrken. I forbindelse med den nye marinedistriktsordning i 1986, indgik Langelandsfortet nu med en stærkt reduceret besætning i farvandsovervågningen.

Og i begyndelsen af 1992 var man nede på en fast stab på 20 civile og militære medarbejdere.

Fortet var nu træningssted for sø-

værnet og hjemmeværnet. Avanceret teknik gjorde, at overvågningen kunne ske ved hjælp af computere. Og som betjenere af disse sidder der stadig nogle mennesker, godt gemt af vejen i det sydlangelske landskab, og sender deres meldinger til Stevnsfortet.

Fortet blev som ovenfor nævnt nedlagt i 1993 og omdannet til museum i 1997. Fortmuseet omfatter fire kanonstillinger med 150 mm kanoner, operationsbunkeren, maskinbunkeren, to luftværnsbatterier og en bunker med våbendepotet. Bortset fra luftværnsbatterierne er alle anlæg udrustet med originalt udstyr som i funktionsperioden.

Publikum har adgang til -

Publikum har adgang til O-bunkeren med operationsrum og ildledercentral m.v., til maskinbunkeren og ammunitionsrummet, samt naturligvis de svære kanoner.

Bunkerne fremtræder fuldt udrustede med mandskabet klar til kamp. I våbenmagasinet findes en spændende udstilling om »Den kolde krig«, perioden 1950 - 1989, hvor øst og vest stod overfor hinanden i et nervepirrende oprustningskapløb.

Museum Langelandsfort er et besøg værd for alle med interesse for dansk forsvar men selvfølgelig specielt for gamle kystartillerister og tidligere værnepligtige og tjenstgørende på Langelandsfortet. Et virkeligt godt initiativ er her taget til bevarelse af et

stykke Danmarkshistorie fra tiden efter 2. verdenskrig - perioden der almindeligvis betegnes som »Den kolde krig«.

Praktiske oplysninger:

Museum Langelandsfort
Vognsbjergvej 4 B, Bagenkop
Tlf. 62 51 13 47

Åbent: juni-ultimo oktober

mandag-fredag 10-17

søndage 13-17

Øvrige del af året efter aftale.

Han fik idéen til Museum Langelandsfort

Da den tidligere marinesoldat Knud Gether blev borgmester, slog han et slag for sit ungdomssted.

Sidst i tresserne var der en ung værnepligtig maskinist på Langelandsfort, der havde en god tjans: Han passede fortets kedler. Faktisk blev han så glad for arbejdspladsen (og en ung pige fra Humble), at han besluttede sig for, at han ville have en fremtid på øen.

Dengang i tresserne havde han ikke regnet med, at Langelandsfort ikke skulle bestå til evig tid. Og som følge heraf, slet ikke, at han nogle årtier senere skulle blive manden, der reddede fortet fra udslettelse. Marinerens navn var Knud Gether.

Gether kom ind i politik, og da han i januar 1994 kunne sætte sig i den sydlangelske borgmesterstol, var det en kendsgerning, at kommunen nu havde mistet sin store arbejdsplads.

Så var det, han gjorde Dalgas' ord til sine: »Hvad

udad tabes, skal indad vindes«. Og hans første udspil som borgmester lød: »Vi skal gøre fortet til museum«. Til Fyens Amts Avis sagde han: »- i første omgang gælder det om at være ude med snablen, så forsvaret ikke pludselig sprænger det hele væk, uden at vi har været inde i billedet«. Den formiddag havde han skabt almindelig panik i Forsvarskommandoen ved, som ny borgmester at ringe, og dér, på højeste sted, foreslå, at man overdrog de militære installationer til Sydlanglands kommune til brug for et museum.

»- Jeg har erfaret, at det koster 12 mio. kroner at bryde al det underjordiske ned. Derfor vil det måske være en bedre idé for forsvaret, at lade os overtage det kvit og frit - eventuelt med nogle af millionerne til indretning. For kommunen - og Langeland som sådan - ville det blive en helt enestående attraktion i forhold til, hvad andre turistområder har at vise«, sagde han efterfølgende.

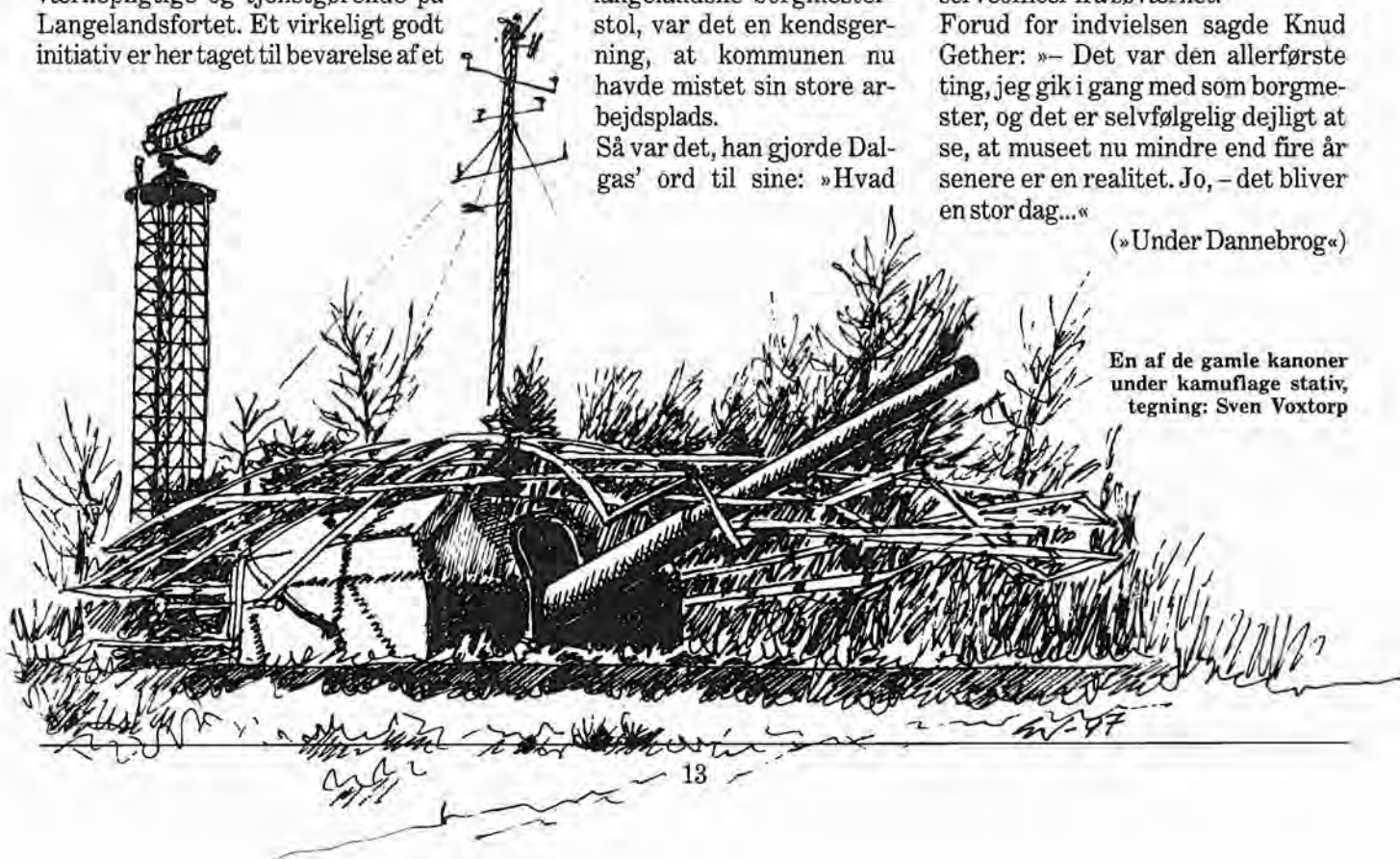
Den samlede ny kommunalbestyrelse bakkede op om idéen og har siden været særdeles aktive med at sikre museet. Der har nemlig været perioder, hvor initiativet syntes at hænge i en tynd tråd.

Langelands Museum var tidligt med i planlægningen, Museumschefen Jørgen Skaarup, var fra starten også fyr og flamme. Han er iøvrigt gammel reserveofficer fra søværnet.

Forud for indvielsen sagde Knud Gether: »- Det var den allerførste ting, jeg gik i gang med som borgmester, og det er selvfølgelig dejligt at se, at museet nu mindre end fire år senere er en realitet. Jo, - det bliver en stor dag...«

(»Under Dannebrog«)

En af de gamle kanoner under kamuflage stativ, tegning: Sven Voxtorp

Korvetten NIELS JUELS deltagelse i Standing Naval Force Atlantic (STANAVFORLANT eller kort: SNFL) 1997.

I 1996 efter Korvetten NIELS JUEL's deltagelse i NATO's stående Atlanterhavstyrke, blev det vedtaget, at NIELS JUEL også i 1997 skulle deltage i styrken. Som opvarmning deltog NIELS JUEL i forskellige øvelser i løbet af vinteren og foråret, som for eksempel STANAVFORLANT PASSEX og Joint Maritime Course i England. Umiddelbart efter øvelse Joint Maritime Course gik NIELS JUEL's besætning på sommerferie, og skibet gennemgik en række reparationer før afgang den 24. juli efter den 21. at have skiftet chef fra orlogskaptajn F. Hansen til orlogskaptajn N.C. Wang.

Skibet åbent for pårørende til næsten 2 om natten

Korvetten afgik 24. juli kl. 0200 om natten. Indtil afgang var skibet åbent for pårørende, der således fik mulig-

hed for at sige ordentligt farvel. De fleste besætningsmedlemmer var noget trykkede over afskeden, men samtidigt lettede over at slippe væk fra telefoner, teknikere og stress på flådestationen – charmen ved at være sømand.

Helt ro over skibet faldt der imidlertid først, da NIELS JUEL havde passeret Kielerkanalen. Hurtigt blev temperaturen højere – og efter passage af den Engelske Kanal skiftede søen og vejret karakter. Skibet red på lange tunge dønninger under høj blå himmel, og de første delfiner fulgte os på vej vestover. Forlægningen mod Norfolk USA var godt i gang, og det samme var øvelsesaktiviteten samt vedligeholdelsesarbejderne. På agterdækket blev der dyrket fysisk udannelse og træning. Her blev også skibets fodboldspil rigget til.

Præsten åbnede biblioteket og viste hver dag aftenens film. Den 27. juli afholdtes gudstjeneste på agterdækket, og umiddelbart derefter togtets første baderulle – i strålende sol med 3000 meters vand under kølen.

Det danske flag og pennantnummer –

Efter 4 dages sejlads, ankom NIELS

JUEL til Ponto Delgada, Azorerne. En del besætningsmedlemmer havde allerede oplevet denne ø sidste år og kunne nikke genkendende til det danske flag og pennantnummer, som af en eller anden grund var smittet af på kajen sidste år. Skønt opholdet på Azorerne kun varede en dag, nåede de fleste dog at opleve den særprægede hovedstad med dens hvidkalkede huse bygget af vulkanske stenarter og at få et indtryk af den unikke natur og lokalkolorit. Helt specielt var det at opleve de små åbne fiskebåde malet i stærke farver gå ud tidligt om morgenen.

I lyset af deres lamper sås gamle og helt unge i gang med at forberede linerne til en hård og lang dags fiskeri.

Azurblåt hav – flyvefisk, delfiner og enkelte hvaler

29. juli gik det så mod Bermuda.

Hurtigt steg temperaturen, og besætningen måtte for første gang stifte bekendtskab med varme – ikke kun udenfor skibet, men også indenfor.

For mange var det en særlig oplevelse af være så langt væk hjemmefra med en af søværnets enheder.

Havet skiftede farve til azurblå, og flyvefisk, delfiner og enkelte hvaler sås.

Med bevidstheden om at være alene på havet føltes det helt specielt at stå om aftenen og se ud over havet, mørkilden og de lange dønninger med den knivskarpe og høj stjernehimmel ovenover.

For besætningen bestod dagligdagen af rutiner som vagt, arbejde, øvelser, spisning og søvn. Forlægningsberedskabet bekom de fleste vel. Der kunne slække på vagttårnen. Det gav flere hænder til de altid nærværende vedligeholdelsesarbejder.

Velfærd blev der også tid til.

Præsten afholdt bingospil – og en morgen havde proviantregnskabsføreren arrangeret morgenmad på agterdækket for hele besætningen.

SNFL-tur 1997

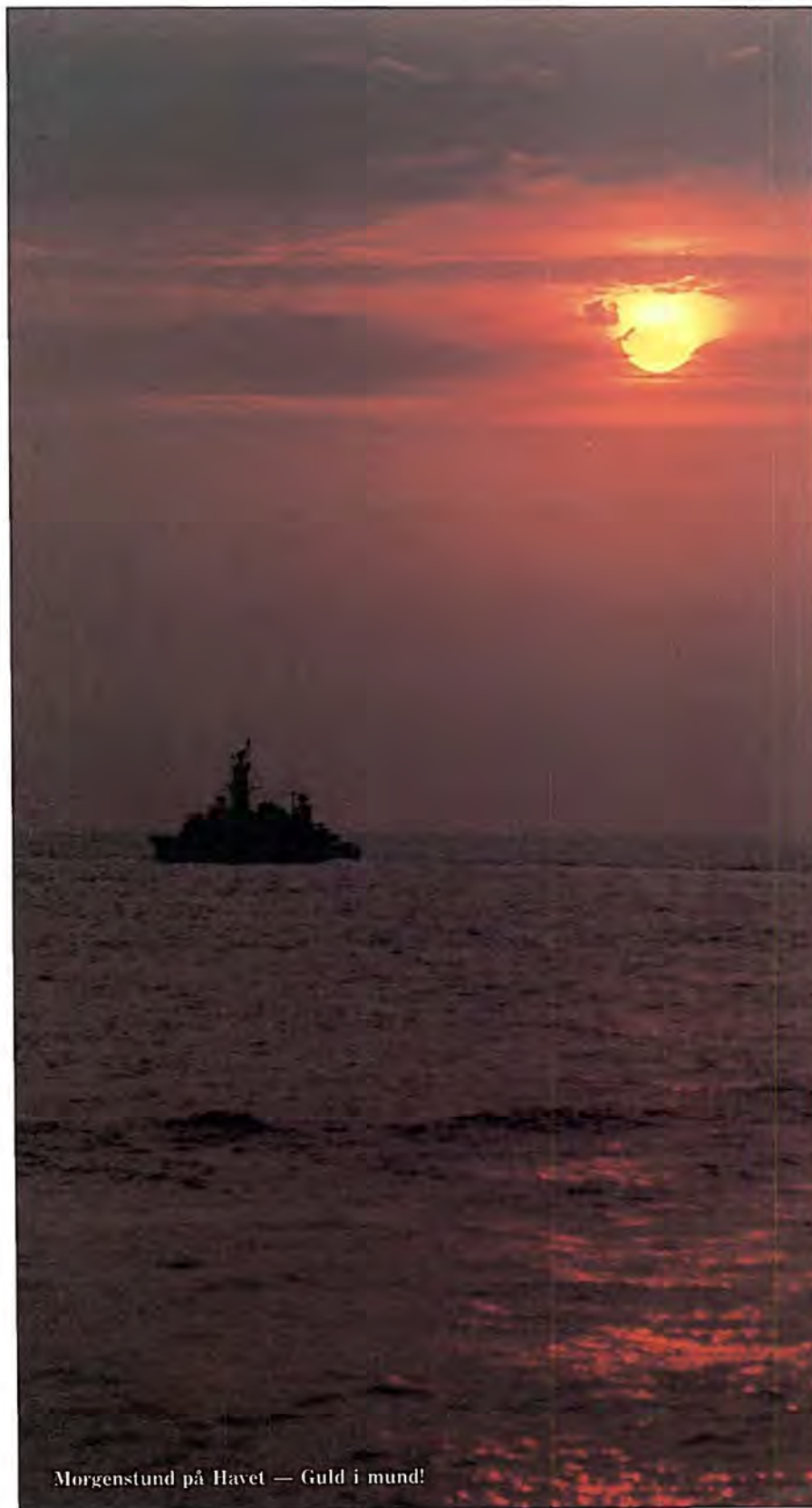
Lodsen var sort og iført bermudashorts

Søndag den 3. august ankom korvetten så til Bermuda. Varmen var tryk-kende og fugten hang over skibet. Lodsen var sort og iført bermudashorts og lange knæstrømper. Et yderst karakteristisk første indtryk af en af de sidste britiske kolonier. På kajen ved »Naval Dockyard« var der malet i hundredvis af våbenskjolde fra tidligere orlogsbesøg. Her hang våbenskjolde fra hele den vestlige del af verdenen, og minsandten om ikke søsterkorvetten OLFERT FISCHER's våbenskjold var malet imellem alle disse. Bermuda har altså nu haft besøg af hele to danske orlogsskibe indenfor et år.

At Bermuda var en britisk koloni kunne ingen være i tvivl om. Ikke mindst ud fra påklædningen, der ofte var bermudashorts og engelsk halvlang jakke. At øen også var et dyrt sted herskede der heller ingen tvivl om. Ud fra huse og bygninger skinnede det igennem, at mange velhavende mennesker, især amerikanere, har slået sig ned her. Alligevel var der gode oplevelser at hente for alle. De fleste besætningsmedlemmer benyttede lejligheden til at få set hovedstaden Hamilton. Mange tog dog ud på en af de utallige smukke strande. Helt særligt for strandene på Bermuda er det lyserøde og meget fine sand. Andre igen benyttede lejligheden til at spille golf på de eksotiske golfbaner eller dykkede på de legendarisk smukke rev i det klare atlantehavsvand.

Styrkechefen Commodore Peter van der Graff

Efter en weekend med rekreation for sjæl og krop afgik NIELS JUEL for at møde STANAVFORLANT, der bestod af i alt 8 skibe fra 7 lande; Holland, Tyskland, Storbritannien, USA, Canada, Portugal og altså Danmark. I spidsen for styrken var flagskibet WITTE DE WITT med styrkechefen Commodore Peter van der Graff ombord.

Morgenstund på Havet — Guld i mund!

Foto: THOMAS RÖNN

Styrken gik til kaj 7. august i Norfolk, USA. For alle ombord i NIELSJUEL var det en overvældende oplevelse at defilere forbi de enorme hangarskibe, der lå side om side som FLEX-skibe på Flådestation Korsør. Norfolk Naval Base, der er en af verdens største flåde-baser indeholdt et hav af skibe. De fleste af besætningen benyttede muligheden for at få besøgt et hangarskib, destroyer eller tilsvarende store skibe. En del af STANAVFORLANT's møder, sportskonkurrencer og »moose milk« på den canadiske fregat, løb af stablen her.

En del besætningsmedlemmerne benyttede lejligheden til at leje bil og få set det omkringliggende landskab og motorvejssystem. Når man kørte igennem de amerikanske byer, sås overalt de klondyke-agtige facader med kæmpemæssige reklamer for »Burger King« og restaurant »Den gyldne Måge«.

De gamle slagmarker fra borgerkrigen

Omkring Norfolk var der dog udmærkede muligheder for at opleve historiske steder, som for eksempel de første byer/kolonier englænderne i sin tid grundlagde. Nord for byen Norfolk kunne de gamle slagmarker fra borgerkrigen opleves. Andre besætningsmedlemmer tog imod et tilbud fra NIELSJUEL's værtsskib, destroyeren USS RAMAGE, om at komme ud og besøge en amerikansk familie. NIELSJUEL arrangerede et cocktailparty på agterdækket, hvortil personer med tilknytning til Danmark og det danske søværn samt amerikanske venner var inviteret.

Et nyt og tæt samarbejde med den amerikanske flåde

NIELSJUEL afgik 18. august sammen med resten af STANAVFORLANT fra Norfolk og skulle sammen med et utal af

amerikanske skibe, fly og hærenheder deltage i Øvelse Joint Task Force Exercise-97 – en helt igennem amerikansk øvelse. Under øvelsen indgik COM-STANAVFORLANT og hans stab i øvelsesledelsen, og opholdt sig på hangarskibet GEORGE WASHINGTON. Et nyt og tæt samarbejde med den amerikanske flåde blev på den måde afprøvet. Desværre måtte NIELSJUEL for en tid udgå af øvelsen på grund af maskinproblemer og forlægge til Norfolk for reparation. Herefter genindtrådte NIELSJUEL i øvelsen, der sluttede 2. september. I skrivende stund er skibene i NATO stående STANAVFORLANT samlet og i gang med interne øvelser og forlægning mod Bermuda, med ankomst 5. september.

Efter afgang Bermuda (2. besøg) vil NIELSJUEL forsætte SNFL-deployeringen mod Azorerne (2. besøg), Istanbul og Ferrol.

NIELSJUEL

Akvarel-kalender 1998

Hjælp!

– dig selv med at få et antal af de meget omtalte Kgl. Marinekalendere til brug for et afslappet forhold til tidens gang – der er ikke plads til ret mange aftaler, bortset fra din kærestes/kones/mands/moders fødselsdagsmarkering – og din bryllups-/fars-/morsdag – det vigtigste med andre ord!

På grund af den store efterspørgsel har vi fået ca. 500 flere af de praktiske cd-indpakkede kalendere til frit salg. Så det kan nås endnu. Køb et antal til en gave til dine venner og forbindelser – forretningsmæssigt og tjenstligt. Ved en passende signering vil du så blive husket hver dag i 1998 det pågældende sted – og så har vi ikke sat prisen op, den er stadig kr. 62,50.

Der medsendes et girokort til indbetaling til SOK's nyoprettede kunstkalenderafdeling. En meget instruktiv brugervejledning savnes heller ikke i den næsten fra dag til dag levering via postvæsenet.

Og så er der jo den kongelige marinemalers succes på det seneste i vore højeste kredse, der gør det helt sikkert at næste års kunstkalender bliver en del dyrere.

Han hedder som bekendt Pierre Auzias og er på vej rundt til alle vore eskadrer og landetablissementer med henblik på en kunstnerisk dokumentation af tidens søværn og flåde.

(den gamle kunstkalender Redakteur)

NIELS JUEL i Grenå

Onsdag aften den 25. juni 1997, hvor korvetten NIELS JUEL lå fortøjet i Grenå havn, blev der afviklet en parade i en helt speciel anledning, nemlig kåring af »Årets mest populære gast ombord«.

»Sanitten« selvfølgelig

En udløber af korvettens adoptionsbesøg i Randers 5.-8. april i år var et tilbud fra Randers Skipperlaug og Randers Marineforening. Tilbuddet gik ud på at sponsorere en prægtig gave til det menige besætningsmedlem om bord, der generelt var mest populær, var den bedste kammerat eller noget tilsvarende. Det blev overladt til korvetten selv at fastsætte »statutten« for udvælgelsen af denne gast.

Korvetten besluttede, at det måtte være de menige besætningsmedlemmer selv, der eventuelt skulle acceptere dette tilbud og ligeledes selv fastsætte hvilke krav eller kriterier (statutter), der skulle ligge til grund

for udvælgelsen. På denne baggrund blev der holdt møde i de meniges valggruppe. Valget faldt hurtigt og enstemmigt på Marineoverkonstabel Sanitet Kim Olsen, »Sanitten«.

Kim er et af de ældste besætningsmedlemmer i NIELS JUEL og har ikke så få lange togter bag sig. Han blev angiveligt valgt på grund af sit altid gode humør, sin hjælpsomhed og sin evne til konstant at udvise godt kammeratskab.

Valget blev meddelt Randers Skipperlaug og Randers Marineforening, og det blev aftalt at overrækkelsen kunne finde sted ved en parade i forbindelse med korvettens anløb af Grenå 25. juni.

Diplomet overrækkes.

Man aner omridset af en god tradition

Ved paraden deltog hele besætningen. Skibschefen, orlogskaptajn Finn Hansen og viceoldermænd for Randers Skipperlaug, Poul Christensen holdt tale.

Formanden for Randers Marineforening, Gunnar Strangholt var også til stede og bifaldt hvert et ord.

Det ligger i luften, at der nu er taget de indledende skridt til skabelse af en tradition, der også i årene fremover kan bidrage til at fastholde den meget hjertevarme og gode forbindelse, der eksisterer mellem korvetten og Randers.

(NIELSJUEL)

Formanden for Randers marineforening Gunnar Strangholt, Kim Olsen, Viceoldermænd og chefen.

Besætningen klapper. Foto: NIJU

Viceoldermænd Poul Christensen holder tale. I baggrunden NIELS JUEL's chef.

Søværnets Materielkommando Tempest- Laboratorium

– nu på fulde omdrejninger

Mange ansatte i forsvaret har nok tidligere stiftet bekendtskab med ordet **Tempest** – men de færreste ved, hvad det egentlig drejer sig om og har måske forgæves forsøgt at finde oplysninger herom. Denne artikel fortæller om **Tempest** og **Søværnets Materielkommandos Tempest-Laboratorium på Flådestation Korsør**, som udfører **Tempest-tests** – ikke blot for søværnet, men for hele forsvaret og andre relevante myndigheder.

Hvad er Tempest?

Tempest er et »skjuleord« fra Anden Verdenskrig og dækker undersøgelsen af *uønsket* elektrisk udstråling fra udstyr, der behandler klassificeret materiale – såsom kommunikationsudstyr, kryptomateriel, computere og printere. NATO udgiver løbende standarder for, hvor meget udstråling man kan acceptere. Tempest-sikkerhed drejer sig således udelukkende om udstyrets hardwaremæssige indretning, mens datasikkerhed, hacker-angreb og lignende udelukkende drejer sig om software-sikkerhed.

Hvad er Tempest-Laboratoriets opgaver?

I samarbejde med Forsvarets Efterretningstjeneste, der som bekendt varetager det sikkerhedsmæssige ansvar i forsvaret, hjælper Tempest-Laboratoriet forsvaret med tekniske problemer i forbindelse med godkendelse af elektronisk udstyr, indretning af områder, hvor klassificerede oplysninger skal behandles elektronisk, og test af allerede benyttet ud-

styr og faciliteter, herunder køretøjer og skibe.

Laboratoriet har således mange forskellige opgaver og får hele tiden erfaringer på helt nye områder. Desværre er det en branche, hvor man let kan blive upopulær ved at lave et godt stykke arbejde, når man for eksempel kasserer (dumper) udstyr, som andre håbede på at kunne bruge eller måske allerede har indkøbt i større mængder.

Afsamme grund søger laboratoriet at leve op til mottoet »**Giv ikke folk problemer, men løsninger!**«, men da imidlertid laboratoriets løsninger oftest koster *ekstra*, er de ikke altid lige populære.

Forsvarets penge skal anvendes på den mest effektive måde og laboratoriet udfører derfor mange målinger med henblik på at godkende civilt fremstillet udstyr til brug i forskellige installationer i stedet for dyrt (og tungt) Tempest-udstyr. Civilt fremstillet udstyr er dog normalt ikke designet med henblik på at begrænse udstrålingen i samme grad som Tempest-udstyr, hvorfor det er nødvendigt at modificere installationer med filtre, afskærmning etc. Dette er oftest så dyrt at gennemføre disse ændringer, at eneste realistiske mulighed er at installere hele udstyret i et strålingstæt skærmbur, hvilket udover at være dyrt også kræver meget plads.

Den umiddelbare besparelse ved at anvende civilt fremstillet udstyr kan således let blive »spist op« af de ekstra foranstaltninger, der skal tilføjes for at formindske uønsket udstråling.

Er Tempest-angreb et problem?

Det kan være meget vanskeligt at overbevise folk om, at de har et sikkerhedsmæssigt problem. Det hænger naturligvis sammen med, at spio-

ner aldrig kommer tilbage og fortæller, hvad de har stjålet af informationer.

Da Tempest-angreb er fuldstændig passive, og kan ske på afstande af adskillige hundrede meter, er det ret usandsynligt at en sådan angriber overhovedet opdages. Det nødvendige udstyr (en antenne og en avanceret radiomodtager) kan installeres i en almindelig varevogn.

Efterhånden som andre angrebsmetoder bliver vanskeligere at gennemføre med succes, bliver Tempest-angreb, som retter sig mod elektronisk udstyrs udstråling, stadig mere aktuelle. F.eks. er EDB-baserede kryptograferingsalgoritmer så gode, at det i praksis er umuligt at »knække« koderne. Tilsvarende er sikkerheden omkring koder efterhånden så god, at det er vanskeligt at stjæle kodenøgler.

Men nok så meget kryptering hjælper ikke, hvis informationer kan aflæses direkte fra terminaludstyr hos afsender eller modtager, på flere hundrede meters afstand.

Et praktisk eksempel

Figur 1 herunder viser en opsnappet udskrift fra en CE-mærket laserprinter. Signalet er opfanget af en antenne placeret i nogen afstand fra printerens.

Tempest-Laboratoriets udstyr og muligheder

Laboratoriet råder over to store radio-døde rum (Faraday-bure), som forhindrer ind- og udpassage af radio-signaler. Det gør det muligt at lave

Figur 1: Den opsnappede information fra printeren.

Opsnappet Printer udskrift
Opsnappet Printer udskrift.

Figur 2: Printerudskriften i virkelig størrelse.

meget præcise målinger af den elektriske og magnetiske udstråling, der kommer fra udstyret og derefter finde ud af, om der dannes støj eller signaler, som en Tempest-angriber kan bruge til at rekonstruere information. Da det på forhånd er vanskeligt at forudsige elektroniske (kompromitterende) signalers udbredelse igennem elektrisk ledende installationer (VVS-, telefon- & elinstallationer, armeringsjern m.m.), er en anden mulighed at gennemføre målinger på den samlede aktuelle installation for at undersøge en evt. modstanders muligheder for gennemførelse af et Tempest-angreb. Det er ifølge vore engelske samarbejdspartnere den *eneste* sikre metode, selvom alle installationsregler er fulgt.

CE-Mærker, Tempest & EMC

Alt elektrisk udstyr, der markedsføres i EU, skal være CE-mærket. Dette betyder, at udbyderen (sælgeren) af udstyret garanterer, at dette er testet i overensstemmelse med EUs EMC-standard. (EMC er en forkortelse af »Elektromagnetisk Kompatibilitet«.)

Laboratoriet har også udstyr til at udføre civile og militære EMC målinger. EMC-standarder opstiller grænser, dels for hvor meget støj et apparat må udsende, dels for hvor meget støj fra andet udstyr, apparatet selv skal kunne tåle uden at fejle. (De fleste kender håndmixeren, plæneklipperen o.lign. der »går i« fjernsynet og radioen) EMC-målinger skal sikre, at udstyret overholder de relevante standarder. Når apparatet overholder de relevante EU-direktiver vedr. EMC, kan det CE-mærkes.

Bemærk, at CE-mærket er en civil mærkning. Den militære EMC-standard er væsentligt mere omfattende, og derfor kan CE-mærket udstyr *ikke* uden videre bruges til militære formål.

På det tidspunkt da EUs CE-mærkning kom frem, var mange overbevist om, at CE-mærket udstyr ville blive Tempest-udstyrets afløser. Det har imidlertid vist sig, at egenstøjen nu i bedste fald (eller værste fald) er mindre, så evt. klassificerede informationer endnu bedre kan aflæses af en potentiel Tempest-angriber.

I denne forbindelse er det nærliggende at kigge på filtre, som mange har siddende på skærmen – angiveligt for at mindske den skadelige stråling. Hvorvidt de evt. hjælper på flimrende skærbilleder, og/eller deraf følgende gener, må være op til den enkelte at bedømme, men laboratoriets målinger viser, at skærmfiltre ændrer så lidt på strålingsniveauet, at det ikke har nogen praktisk betydning for den elektromagnetiske stråling, som fabrikkerne lover vil blive dæmpet ved brug af deres produkter. I takt med installation af mere og mere elektronisk udstyr overalt omkring os stiger risikoen for, at det brugeren oplever som periodiske fejl & mærkelige udfald ved apparatet, i virkeligheden har rod i et EMC-problem, og »fejlen« forsvinder, når støjkilden (f.eks. en mobiltelefon) flyttes eller slukkes.

Her i Danmark har vi indtil videre været forskånet for de store uheld, men amerikanerne mistede 134 mand ombord på USS FORRESTAL under Vietnamkrigen, da en raket affyrede sig selv efter at være blevet »ramt« af et radarsignal. (Bladet Military Technology 5/97 har en udmærket artikel om EMC-problemer i den amerikanske flåde.)

Tempest-uddannelse

Al dansk uddannelse indenfor denne branche foregår i England. Englænderne har altid gjort meget ud af at Tempest-beskytte bl.a. deres ambassader og baser i udlandet. De har også selv udført Tempest-angreb i bl.a. Berlin (Se evt. bogen »SPYCATCHER«). De tre ingeniører, der p.t. gør tjeneste på laboratoriet, har været (eller skal) ca. 4 måneder til England, hvor uddannel-

sen forestås af GOVERNMENT COMMUNICATIONS HEAD QUARTERS (GCHQ), som i sagens natur er en temmelig lukket organisation, der ikke skifter med hvilke opgaver de ellers løser.

I laboratoriets startsfase havde Søværnets Materielkommando (og har) et godt samarbejde med INFOCOM Systems A/S i Sønderborg, hvor Søværnets Materielkommando reelt havde oprettet en filial, og sørgede for tilvejebringelse af udstyr og uddannelse af én udvalgt INFOCOM-medarbejder, som har en del af æren for nuværende laboratoriemedarbejdernes ekspertise og know-how. Bl.a. af denne årsag har INFOCOM været i stand til at producere Tempest-udstyr i de senere år.

En gang om året afholdes et seminar for Tempest-folk fra hele NATO, som mødes og udveksler erfaringer. Herudover forsøger vi også at holde god kontakt til specielt vores norske, tyske og hollandske kolleger.

Tempest skal være med fra begyndelsen!

Meningen med denne artikel har været at give et indblik i hvilke aspekter, der skal tages hensyn til, når man planlægger at anvende elektronisk udstyr til behandling af klassificerede informationer.

Mange tænker nok, at Tempest kun er for en sluttet kreds af brugere, men i alle tilfælde hvor der er tale om behandling af – eller blot er forbindelse med udstyr, der behandler – klassificerede informationer, kan Tempest-udstyr vise at være den eneste realistiske mulighed.

Tempest Laboratoriet kan her opfordre til, at blive taget med på råd så tidligt som muligt vedr. tekniske spørgsmål. Det viser sig (og har vist sig mange gange) at være økonomisk rentabelt, idet det er langt billigere at fokusere på Tempest/EMC-problemer i opstarts- og udviklingsfasen end at udføre kostbare ændringer efter installation og ibrugtagning.

Vi står til rådighed med både råd, vejledning og test og kan kontaktes på telefon 58 30 83 90.

Civilingeniør J. Poulsen
SMK, Tempest Laboratoriet

- så til Varberg

FLYVEFISKEN har netop modtaget tilladelse til at besøge Varberg.

Diplomatiets svære kunst

Den 2. juni 1997 efter paraden for den afgående chef, kaptajnløjtnant H.C. Hansen, og den nye chef for minerydningsfartøjet FLYVEFISKEN, kaptajnløjtnant J.F. Stripp, sejlede skibet ud på to ugers minerydningsoperationer (MCM-OPS).

Togtet skulle bruges til tests med Side-Scan-sonarer, udvikling af mulige nye taktikker, træning og samkøring af den gamle rutinerede besætning og deres nye chef. Sidst men ikke mindst skulle vi have et efterhånden velfortjent havneophold i udlandet – forhåbentligt en svensk havn.

I god tid og under nøje studier af sejlplaner og diverse interessenters ønsker vedrørende FLYVEFISKEN's sejlads havde vi ansøgt de danske og svenske myndigheder om at komme til Gøteborg i weekenden 6. - 8. juni.

Alt tegnede vel indtil ca. 6 uger før besøget. Da indløb besked fra de svenske myndigheder om, at Gøteborg ikke så sig i stand til at modtage FLYVEFISKEN i den pågældende weekend, idet havnen i forvejen var fyldt op af ca. 40 andre flådefartøjer fra en stor PFP-øvelse (se omtalen af COOPERATIVE BANNERS 97 andetsteds i bladet). Nu var »gode dyr rådne«, og besætningen så i ånden den todfrie ration og de lyse svenske piger nærmer forsvinde ud i mørket.

I desperation og mangel på lokalviden om de tidligere danske provinser faldt valget på Varberg. Nu var fristen for ansøgning om besøg i svensk havn på normalt 10 uger jo overskre-

det med et par dage, men vi satte vor lid til det danske diplomati.

Udenlandske flådebesøg i Sverige drøftes på regeringsmøde

Ved afgang fra Flådestation Korsør havde vi endnu ikke modtaget bekræftelse på vores ansøgning, idet alle udenlandske flådebesøg i Sverige skal drøftes på et regeringsmøde, som afholdes hver onsdag. Onsdag 4. juni – kun 2 dage før ankomst – fik vi endelig tilladelse til at tage til Varberg på weekend. Men optimistiske som vi jo er – var alt klar.

En eller anden i Sverige havde heller ikke bare afventet regeringsmødets beslutning. Han var også klar. Der var produceret et officielt program og indsamlet turistbrochurer, men da FLYVEFISKEN allerede befandt sig på havet, kunne de først udleveres ved ankomst.

Ankomst til Varberg

Varberg ligger smukt og beskyttet i den svenske skærgård på højde med Anholt. Indsejlingen præges af små øer, klippekær og hyggelige laguner med hvide sandstrande. Umiddelbart før havnen troner den majestætiske gamle fæstning, som nu huser Varberg by og egnsmuseum. Bagved klæber den lille middelalderby sig til klipperne på smukkeste vis.

På kajen, som lige var stor nok til en STANDARD-FLEX, blev vi budt velkommen af vicekonsul Anders

Lundgren, Varberg og major, meteorolog Ulf Holmgren, Väst kustens Marinkommando. Han var rejst hele vejen fra Gøteborg for at byde os velkommen og ønske os godt vejr.

Hvad FLYVEFISKEN manglede i lokalkendskab supplerede vicekonsulen i rigelige mængder med. Der blev sat krydder på kortene, udpeget gode strande og reserveret bord på byens førende traktør- og dansested. Det sidste var ikke så let, men konsulen kunne trykke på de rigtige taster. Majoren kunne også sit kram. Han ønskede godt vejr, og det holdt stik. Første væsentlige indkøb i land var 4 dunke solcreme af højeste faktor.

Studentergilde

Første weekend i juni er ikke den værste i Sverige. Torsdag fik nemlig alle nye studenter deres hvide huer, og i weekenden var der »dømt« FEST. Hele Varberg vrimlede af nybagte studenter, så man nærmest blev sneblind af alle de hvide huer og sommerkjoler. Vejret indbød til adstadig promenering, is-spiseri og respekt for væskebalancen.

Varberg har et endog meget stort opland, hvad angår studenter. Fredag den 6. juni, som i øvrigt er Sveriges nye officielle nationaldag, var der arrangeret »open-air« studentergilde i en park i byen for nogle tusinde studenter, men andre tusinder mange valgte at udforske Varbergs traditionelle natteliv. Om lørdag var det »helt vildt«, for da var der var ikke noget alternativ til diskotekerne og cafeerne. Resultatet var burhøns-agtige tilstande alle vegne under tag.

FLYVEFISKEN tilsluttede sig gerne denne svenske festivitas – og for ligesom at vise solidaritet valgte vi at færdes så meget som muligt i som-

meruniform med tilhørende hvide hueovertræk. Det var et stort hit. Svenskerne sparede ikke på begejstringen, og vi blev mødt med alt fra venlig beundring til kærlige omfavnelser.

Muligheder for cykel-, gå- og løbeture udnyttedes dog også

Nu var det jo ikke fest og studenter det hele. Mange medlemmer af FLYVEFISKEN's besætning benyttede sig også af de mange muligheder for cykel-, gå- og løbeture i byen og den omgivende natur, strandture med badning og en kulturelle afstikkere til den gamle fæstning. Således tog hele officers- og sergentmessen søndag aften på picnic ved foden af fæstningen, hvor den nedgående sol blev fuldt godt på vej med kølig vin og pil-selv-rejer.

Mandag oprandt og FLYVEFISKEN skulle videre. På samme måde som når man rejser sig fra en alt for stor frokost, med en blanding af glæde over det man har smagt, og vemod over det man lader tilbage, således måtte FLYVEFISKEN også forlade Varberg. Mæt af oplevelser, solbrændte til smertegrænsen og vemod over allerede at skulle af sted.

Fakta er, at Varberg fremover vil blive brugt som helt urimeligt sammenligningsgrundlag ved øvrige havneophold i udlandet.

(Dette var ikke en salgs-annonce indrykket af det svenske turistråd, men blot en saglig beskrivelse af et dansk orlogsfartøjs oplevelser – hinsidan.)

Af kaptajnløjtnant Jan Fischer
Stripp, FLYVEFISKEN

Søværnets Grundskole fylder stadig fyrré – 8. januar 1999

I denne anledning er der tidligere her i bladet opfordret til indsendelse af materiale til brug for det planlagte jubilæumsskrift. Alle, der har gjort tjeneste der oppe på den smukke halvø i »Arrehavet« – både da det hed eksercerskole og nu, hvor det hedder grundskole – opfordres på det kraftigste til at rydde op i gemmerne, såvel på loftet som i mindernes krinkelkroge.

Der er allerede kommet en hel del fra perioden, hvor funktionen var placeret i Arresødalvejren – men fra 1958 og til i dag mangler vi meget.

Specifikt mangler vi oplysninger, gode historier og fotografier om:

- Den daglige tjeneste på Søværnets Grundskole i Auderød før og nu
- Sjove og mindre sjove tildragelser fra tjeneste
- Fotografier med tilhørende forklaringer
- Samt naturligvis, alle andre ting, der kan sætte liv i et jubilæumsskrift

Ting og sager sendes til:

Kaj B. Jensen

Søværnets Grundskole

Auderødvej 90

3300 Frederiksværk

Tlf. (selvvalg) 42122255 / 313

Den 27 AUG 1997 udnævntes 10 sergenter af maskinlinien til løjtnanter af maskin-linien af reserven

Udnævnelsen fandt sted ved en højtidelig lejlighed ved Søværnets Teknikskole, hvor uddannelsen til reserveofficer afsluttes med en gennemgang af Teknisk Reserveofficers Kursus (TKM 41), der i løbet af 6 uger har bibragt eleverne den viden og de færdigheder og holdninger, der kvalificerer dem til at udøve generelle ledelsesfunktioner som maskinvagthavende i flådens skibe. Efter udnævnelsen har de 10 officerer tiltrådt tjeneste ved 1., 2., 3., 4. og 5. eskadre.

De 10 udnævnte officerer med chefen for Teknikskolen i midten og Kursusofficererne på fløjene.

Foto: TKS

»Ret forude, der ude i morgen kimingen, kan bøje nummer 1 endeligt skimtes. Stemningen stiger mærkbart ombord, efterhånden som vi kommer nærmere. Nu er vi næsten hjemme igen, kun det sidste korte stykke ned langs Jyllands østkyst mangler. Bagude ligger ca. 13.600 udsejlede sømil, så de sidste 30 burde ikke volde de helt store problemer.«

Men hvad var gået forud?

THETIS' seismiske sæson 1997 startede allerede tilbage i marts måned med forskole, både i Avderød, ved kaj på Flådestation Frederikshavn og til søs i indre danske farvande.

Efter en velfortjent påskeferie, startede den seismiske tilrigning 2. april og efter 4 hektiske dage afgik THETIS fra Flådestation Frederikshavn for at starte den seismiske forskole i Skagerrak.

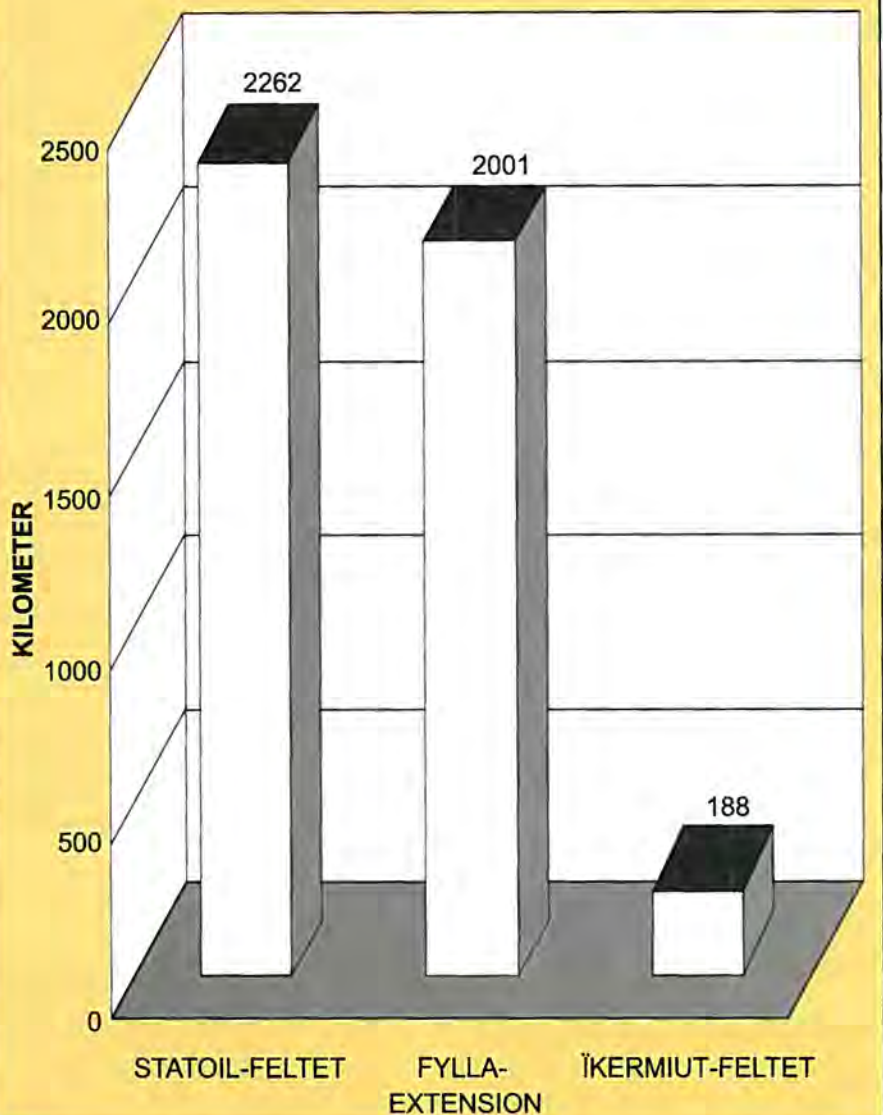
Det gik stille og roligt og i slutningen af april – efter deltagelse i den Baltiske Search and Rescue øvelse ved Bornholm – returneredes til Flådestation Frederikshavn.

Besætningen mødte igen ombord efter en velfortjent sommerferie, mandag den 8. juni, hvor udprovianteringen startede.

Da alt var kommet vel om bord, afgik THETIS planmæssigt mod grønlandske farvande 11. juni om eftermiddagen.

Med ombord var et filmhold fra DR, der skulle lave nogle optagelser til brug i en Tv-udsendelse kaldet »Harddisken«, om den teknologiske udvikling af skibe. Filmholdet blev landsat på Færøerne med skibets helikopter. Efter 7 døgn ankom THETIS til Nuuk (Godthåb), hvor de sidste udenlandske seismikere kom ombord.

DET SAMLEDE ANTAL KILOMETER FORDELT PÅ DE 3 OPMÅLINGSOMRÅDER FOR SEISMISK TOGT 1997

Opmåling for Statoil vest for Fylla Banke

Det første projekt dette år, var en opmåling for Statoil 50-60 sømil vest for Fylla Banke, der blev påbegyndt 21. juni og afsluttet den 29. juli. Starten gik ikke helt efter vore forventninger.

Det seismiske udstyr drillede, ligesom vejret ikke svarede til, hvad der er normalt for denne årstid. Efter den besværlige start gik resten stort set planmæssigt. 30. juni kunne der sættes et særligt kryds i kalenderen. Skibets helikopter, S-191, rundede nemlig de

THS Seismiske Togt 1997

6.000 flyvetimer. Dette er det højeste antal timer nogen Navy LYNX har fløjet – i hele verden. Det blev naturligvis fejret efter alle kunstens regler.

NUNAOIL havde ønsket om at foretage opmåling helt oppe i den nordlige del af Baffin Bugten. Desværre havde sommeren ikke rigtigt vist sig på de kanter. Issituationen var derfor endnu ikke gunstig, hvorfor NUNAOIL besluttede sig for, i første omgang at forlægge THETIS længere vestpå. Projektet blev kaldt »Nunaoil-Fylla-Extension 1997 (NFE-97)«, og området strakte sig helt ud til grænsen mellem grønlandsk og canadisk økonomiske zone.

5. august, efter 46 døgn på havet, ankom THETIS atter til Nuuk. Det var på tide at få nye forsyninger ombord, samt udføre diverse småreparationer på skibets udstyr. Tiden blev naturligvis også benyttet i fuld udstrækning til shopping, sightseeing og anden afslapning. Efter næsten 4 dejlige dage i havn, fortsatte den seismiske opmåling. NFE-97 projektet blev afsluttet 31. august.

»Ikermiut Project«

Da issituationen og vejret i Baffin Bugten stadigvæk ikke så særligt lovende ud, blev THETIS efter et kort ophold i Nuuk, sendt op til området ud for Kangaamiut (Gl. Sukkertop).

Lynx'en fejrer sine 6.000 flyvetimers jubilæum.

Foto: THETIS

Dette projekt, kaldet »Ikermiut Project« blev påbegyndt 4. september. På grund af stærk kuling i opmålingsområdet, valgte THETIS at gå ind til Sisimut (Holsteinsborg) i et døgn tid for at afvente så megen bedring i vejret at seismisk opmåling kunne gennemføres uden alt for store risici.

»Uarbejdsdygtigt« vejr

Det kom dog aldrig rigtigt, så den 10. september besluttede NUNAOIL, på baggrund af yderligere opkommende dårligt vejr og diverse prognoser for resten af

måneden, at der ikke ville være nok arbejdsdage til rentabelt at fortsætte. THETIS påbegyndte derefter den seismiske afrigning af kabel, men måtte undervejs med dette forlægge til Godthåbs Fjorden for at afslutte. Så dårligt var vejret til søs. 11. september om aftenen ankom skibet så for sidste gang til Nuuk på dette togt. Den seismiske demobilisering blev tilendebragt og 15 september kunne forlægningen mod Danmark påbegyndes. THETIS »seismiske sæson« 1997 var hermed slut.

»Badevands« temperatur +4°C

Rent statistisk kunne denne grønlandsk sommer slet ikke måle sig med den tilsvarende hjemme i Danmark. Hele togtet igennem var der blevet indsamlet meteorologiske oplysninger som sædvanligt. Disse viste en gennemsnits lufttemperatur på +6°C, med en »badevands« temperatur på +4°C. Alligevel var det blevet til i alt 4.451 km opmålte seismiske linier. Ikke dårligt alt taget i betragtning.

Chefen, Kommandørkaptajn C. Schmidt har malet dette stemningsbillede fra feltet: »Stormvarsel — Ikermiut Feltet«.

Pistolskydning

Søværnsmesterskabet i Pistolskydning – Gevær, maskinpistol samt pistol-skydning blev afviklet i dagene 21/22 maj. Ved samme lejlighed blev søværnets landsskytte kåret.

Pistolskydningen foregik på Hanebjerg skydecenter og de resterende discipliner på Søværnets Grundskole i Avderød. Der var ialt tilmeldt 39 deltagere, som fordelte sig på 29 pistolskytter, der for de flestes vedkommende også deltog i dagens efterfølgende discipliner. Personellet fra Den Mobile Base deltog dog kun i maskinpistolskydningerne.

For at få titlen Landsskytte skulle man deltage i alle 3 discipliner.

Præmielisten kom til at se sådan ud: Pistol P1/P2

Orlogskaptajn

H. Grevelund 365 points

Orlogskaptajn K. Trap 364 points

Marinespecialist F. Ferid 364 points

Marineoverkonstabel

T. Trap 355 points

Holdkonkurrencen blev vundet af Sundets Marinedistrikt med 1405 points.

Grovpistol

Marineoverkonstabel T. Trap

Orlogskaptajn K. Trap

Militær hurtigskydning

Orlogskaptajn K. Trap

I pistolkonkurrencerne for damer var der kun en deltager og derfor ingen præmier.

Maskinpistol: 24 deltagere.

Mekaniker F. Larsen 703 points

Marinespecialist

M.W. Jensen 673 points

Seniorsergent

S. Nordklint 670 points

Mekaniker A. Hansen 661 points

Holdkonkurrencen blev vundet af Sundets Marinedistrikt med 2672 points.

Gevær: 12 deltagere.

Mekaniker F. Larsen 649 points

Oversergent

P.F. Frederiksen 565 points

Marineoverkonstabel

T. Trap 541 points

Holdkonkurrencen blev her vundet af Sundets Marinedistrikt med 2109 points.

Bedste skytte sammenlagt gevær og MP: ME F. Larsen 1352 points

Efter de mange flotte placeringer var der ikke tvivl om kåringen til årets LANDSSKYTTE. Det blev naturligvis Mekaniker F. Larsen med hele 10 placeringspoints.

Søværnets Idræts Udvalg takker alle for deltagelsen, godt humør undervejs samt godvillig hjælp ved af- og tilrigningen.

Maskinpistol og gevær er som bekendt på vej ud af systemet og vi gør nu opmærksom på, at alle der vil deltage i næste års mesterskaber på M75 Gevær i god tid må sørge for egen omskoling og træning.

Søværnets Idræts Udvalg

Fra præmieoverrækelsen.

VÆDDERENs sommertogt

Perioden 29.6. - 10.9. 1997

VÆDDEREN B-besætning mødte søndag 29 juni i Værløse henholdsvis Ålborg for transport til Grønland med et af Flyvevåbnets C-130'ere. Sommertogtet stod for døren.

Der blev mellemlandet på Keflavik Air Base og ca. en time før Narsarsuaq, hvor besætningsudskiftningen skulle foregå, stod det klart at vejret var for dårligt til at flyet kunne lande. Flyet blev derfor omdirigeret til Sdr. Strømfjord. Efter ca. 10 stive timer i C-130'eren, landede en noget gennemrystet, træt og sulten besætning i Søndrestrøm. Besætningen blev, med stor hjælp fra Luftgruppe VEST's mand på pladsen, indkvarteret på hotellet og fangede an med skafning på nærmeste pizzeria.

Dagen efter gik besætningen atter forventningsfulde om bord i flyet og fløj mod Narsarsuaq. Igen var vejret for dårligt – så flyet returnerede til Søndrestrøm. VÆDDEREN (A) gik derfor om bord igen og sejlede mod Sdr. Strømfjord. Ventetiden i Søndrestrøm blev udnyttet til indledende orientering om det forestående togt ved chefen, og der afholdtes indledende møder i valggrupperne. Vel-færd blev der også tid til. Flere fik blandt andet set isbræen ca. 25 km fra Søndrestrøm og andre fik set moskusokser. Endelig ankrede VÆDDEREN ved Sdr. Strømfjord (off Camp Lloyd) 2. juli, hvor besætningsskiftet blev foretaget om formiddagen.

De første dage blev brugt til indkvartering, togtplanlægning og indøvelse af de sikkerhedsmæssige ruller.

Fordi det forestående togt indeholdt så vigtige opgaver som sejlads med Chefen for Forsvarsstaben, deltagelse i Kongedeling 3/97, samt sejlads med Chefen for Grønlands Kommando, Folketingets Forsvars- og Finansudvalg, var der fra starten lagt op til et meget stramt program, med henblik på at gøre skibet klar til disse opgaver.

Eskorte af Kongeskibet i Grønlandske Farvande.

Fotos: VÆDDEREN

VÆDDEREN med sine små venner.

4. juli afgik VÆDDEREN så med sin nye esætning veletableret om bord fra Sr. Strømfjord og besejlede Godthåbsjorden, Narssaq Løb og Piuatoq, hvor »fritidsfiskerne» fangede ørreder til hele besætningen. Skibet gennemførte taktiske anløb i Maniitsoq og Paamiut inden første ankomst til Grønnedal 8. juli, hvor der blev afholdt velkomstbriefing. De næste dage sejlede VÆDDEREN personel for Grønnedal mellem Narsarsuaq og Grønnedal sammen med TULUGAQ, AGDLEK og AGPA. I Narsarsuaq sås derfor et enestående syn, nemlig 3 inspektionskuttere og et inspektions-skib samlet. Efter afgang blev der afholdt formationssejlad med alle enheder. Et flot syn.

13. juli gik Chefen for Forsvarsstaben med følge og Chefen for Grønlands

Kommando om bord i VÆDDEREN ved Grønnedal og sejlede mod Nuuk, hvortil man ankom 14 juli. VÆDDERENS LYNX blev om eftermiddagen »affløjet» for at deltage i eftersøgning af et mindre fly, som var styrtet ned på indlandsisen ca. 95 n.m. nordøst for Sdr. Strømfjord. Helikopteren fandt ikke den nødstedte inden det blev mørkt og eftersøgning blev afbrudt indtil næste dag.

15. juli tidligt om morgenen blev helikopteren affløjet med Chefen for Forsvarsstaben og VÆDDEREN stod ind i Sdr. Strømfjord, hvor man hen på eftermiddagen nåede til Camp Lloyd. Stort set samtidigt var helikopteren fra THETIS nået frem til den position, hvorfra der til stadighed blev modtaget nødsignaler. Det lykkedes helikopteren fra THETIS at finde den

nødstedte, utroligt nok, i god behold. VÆDDEREN tog derfor helikopteren om bord, sejlede ud af fjorden og stod sydover mod Narsarsuaq for afhentning af reservedele.

Efter ca. et døgn's ophold til ankers ved Narsarsuaq gik VÆDDEREN via Mato Løbet til Qaqortoq med ankomst 19. juli. Herfra sejlede man videre 20. juli om morgenen mod Nanortalik, hvor der blev foretaget et taktisk anløb inden VÆDDEREN, via Prins Christians Sund til Østkysten, for at gennemføre et nyt taktisk anløb – denne gang af Tasiilaq. I forbindelse med forlægningen mod Tasiilaq ydede VÆDDEREN dykkerassistance til en norsk linefisker, der havde fået sit grej i skruen. Efter en veludført assistance forlod VÆDDEREN en meget glad fisker og fortsatte mod Tasiilaq og derefter mod Reykjavik for at modtage forsyninger i perioden 24. – 27 juli.

I Reykjavik fik VÆDDEREN både forsyninger til eget skib og til DANNEBROG. Vagtholdene gennemførte udvendig skibsvedligeholdelse. Der blev endvidere gennemført velfærdsture i to omgange til Keflavik basen og »Blue Lagoon» (et badested ved en varm kilde uden for Keflavik).

Søndag 27. juli afgik VÆDDEREN fra Reykjavik mod Tasiilaq, hvor Hendes Majestæt Dronningen og Hans Kongelige Højhed Prins Henrik skulle ankomme til VÆDDEREN 1. august. Dagene op til Regentparrets ankomst blev selvsagt anvendt til en grundig finpudsning af skibet og indøvelse af ceremoniel. Både indvendigt

Finansministeren nyder selskabet på sidedækket. (Qaqortoq)

og udvendigt gjorde besætningen et stort stykke arbejde. Idet VÆDDEREN havde sat flere besætningsmedlemmer i land i Reykjavik for at gøre plads til det store antal gæster, sikkerhedsfolk og journalister, der skulle være om bord i VÆDDEREN under Regentparrets rejse i Grønland, arbejdede det meste af besætningen i døgn drift for at blive færdige med klargøringen. 31. juli ankom Chefen for Grønlands Kommando til VÆDDEREN for at sejle med under hele Kongehusets Grønlandsrejse og den 1. august ankom Regentparret med følge. I følget var også Landsstyreformanden og Rigsombudsmanden. Øvelsen lykkedes og Regentparret fik et godt ophold om bord i VÆDDEREN i Tasiilaq fra d. 1. – 3. august. Dog var vejret ikke det bedste.

vejret i Thule blev afrejsen udsat til dagen efter.

Alle enhederne med DANNEBROG i spidsen afgik derfor mod Nanortalik i det håb, at Regentparret ville nå frem den næste dag. Operationen lykkedes og 6. august ankom Regentparret til Nanortalik med helikopter og gik om bord i DANNEBROG.

Glæden for det grønlandske folk fik dog et lille skår, da Hendes Majestæt Dronningen på grund af en alvorlig knæskade måtte rejse tilbage til Danmark. Hans Kongelige Højhed Prins Henrik overtog Dronningens program for Grønlandsbesøget, som derefter fortsatte i henhold til programmet, og næste dag blev Deres Kongelige Højheder Prins Joachim og Prinsesse Alexandra afhentet med VÆDDERENS helikopter.

For VÆDDEREN blev de næste uger fyldt med mange opgaver, som var temmelig uvant for besætningen. Som tidligere nævnt var der sendt personel hjem for at gøre plads til indkvartering af journalister med mere, hvilket lagde et ekstra arbejdspress på de resterende. Til gengæld fik besætningen mange oplevelser, og besøgt mange byer på vestkysten.

Indtil 17. august hvor Kongehusets besøg i Grønland sluttede og Kongedeling 3/97 blev opløst, besøgte følgende havne: Tasiilaq, Nanortalik, Narssaq, Nuuk, Sisimut, Upernavik, Kuvdlorssuaq, Kraulshavn og Iiulissat. Flere af havnene besejles sjældent af de store inspektionsskibe. De fleste steder blev der givet spadseretilladelse for vagtfri dele af besætningen. VÆDDEREN måtte ligge til ankers i alle havne undtagen Nuuk. Der var derfor arrangeret jævnlig bådtransport til land så besætningen fik mulighed for at se bygderne, eller for at tage sig en løbetur. Hver morgen inden ankomst gik TULUGAQ på siden og fik overført journalister, for at sejle dem i land.

Under besøget i Kraulshavn undsatte VÆDDEREN to personer, en lille pige samt hendes storebror, som var faldet i det kolde vand. De to personer og faderen blev taget om bord i VÆDDEREN, og anbragt i hospitalet.

◀ HM Dronningen går ombord i VÆDDEREN i »arbejdstøjet«.

▼ Kongestanderen i moderne kulisser.

3. august gik Regentparret fra borde og fløj mod Thule. VÆDDEREN afgik mod Narsarsuaq for at hente de tilmeldte journalister. Undervejs afholdtes skydeøvelse og medens skibet sejlede gennem Prins Chr. Sund indøvedes den berømte »jubelrulle«. Bedste indslag for besætningen var nok det bingo, der umiddelbart efter blev afholdt – med dertil hørende boller og kakao.

5. august ankom VÆDDEREN til Narsarsuaq, hvor også TULUGAQ og politikutteren SISAK befandt sig. Omkring middag ankom DANNEBROG. Det var planen, at Regentparret skulle gå om bord i DANNEBROG i Narsarsuaq, men på grund af

Dette bevirkede, at de journalister som boede på hospitalet, måtte sove på madrasser i kondirummet. På vej sydover mod Iulissat blev de 3 fløjet til hospitalet i Upernavik med VÆDDERENs helikopter.

16. august ankom Kongedelingen til Iilussat, sidste by som Kongehuset skulle besøge, 17. august blev journalistgruppen for sidste gang sat i land. Da Kongehusets fly lettede mod Sdr. Strømfjord blev Kongedeling 3/97 opløst og VÆDDEREN var »released» – efter veludført job.

VÆDDERENs helikopter skulle imidlertid have ny motor, hvilket betød en tur til til Sdr. Strømfjord. Samtidig skulle helikoptergruppen udskiftes. VÆDDEREN ankom derfor 19. august, ca. et døgn senere end planlagt, til Nuuk, hvor besætningen skulle have en kort weekend.

Allerede 20. august var næste punkt på dagsordenen. Folketingets Forsvarsudvalg og Forsvarsministerens besøg i Grønland. Udvalget og Ministeren ankom om aftenen og umiddelbart efter afgik VÆDDEREN. Efter afgang blev der afholdt briefing af chefen om bord i VÆDDEREN om 1. Eskadres virke i Nordatlanten og 21. august ankom man til Grønne-dal, hvor Forsvarsudvalget ligeledes modtog briefinger.

VÆDDEREN afgik kl. 2100 mod

Flag over toppene.

Narsarsuaq, hvor Forsvarsministeren og Forsvarsudvalget blev sat i land den følgende morgen. Umiddelbart efter afgik VÆDDEREN mod Nuuk, hvor den lå 23. - 25. august og besætningen fik sin tiltrængte weekend. Chefen for Grønlands Kommando benyttede lejligheden til at holde afskedsreception om bord.

25. august om aftenen afgik VÆDDEREN mod Iulissat til næste forpligtelse. Sejlads med Folketingets Finansudvalg og Finansministeren. Efter at

have besejlet farvandet ved Claus-havn og Jacobshavn Isfjord, ankom VÆDDEREN til Iulissat 27. august. Dagen efter ankom Finansudvalget og ministeren til VÆDDEREN. Sammen med dette udvalg besøgte VÆDDEREN Claus-havn, Godhavn, Sisimiut, Nuuk, Paamiut, Grønne-dal og endelig Qaqortoq, inden de blev sat i land i Narsarsuaq 6. september.

Under togtet havde VÆDDEREN følgende flagføring: Kongeflag, Chefen for Forsvarsstabens distinktionstegn, Forsvarsministerflag og Kontreadmiralsflag.

I Narsarsuaq kom overleveringsbesætningen fra VÆDDEREN (A) ombord en dag forsinket på grund af dårligt vejr. VÆDDEREN afgik herefter mod Prins Chr. Sund og endelig Reykjavik, hvortil man ankom 9. september. Næste dag ankom resten af VÆDDEREN (A) besætning. Skibet blev overleveret vel rengjort og alt grej optalt til A-besætningen. En jublende VÆDDEREN B-besætning kunne gå om bord i flyet til Danmark kl. 2130.

Et noget atypisk togt var vel overstået, og besætningen kunne tage hjem på frihedsafvikling en hel del erfaringer og oplevelser rigere – og lade op til næste tur, som er »Juletoget» til Grønland

VÆDDEREN B

»Bølge-orden«.

TERMA Elektronik AS

Your reliable partner...

In Space

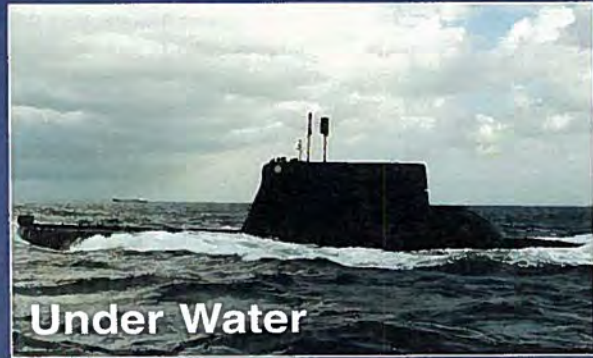
In the Air

On the Ground

At Sea

Under Water

...for system solutions within:

**Command and Control
Data Communication
Electronic Warfare
Remote Sensing**

**Ballistic Instrumentation
Radars and Displays
Multi-function Consoles
System Integration**

TERMA Elektronik AS • Hovmarken 4 • DK-8520 Lystrup • Denmark
Telephone +45 86 22 20 00 • Telefax +45 86 22 27 99 • Telex 68 109 terma dk

NEKROLOG

**Hs. excellence,
general K.R. Ramberg,
S.K.*p.p. Chef for
Flyvertaktisk Kommando
1955-59, Chef for Flyvevåbnet
1959-62 og Forsvarschef
1962-72**

Onsdag den 5. november 1997 døde fhv. forsvarschef, general Kurt Rudolf Ramberg 88 år gammel. Generalen boede i Hillerød, og bisættelsen fandt sted fra Skansebakken Kapel, tirsdag den 11. november. Efter Generalens ønske i stilhed. Generalen ville være fyldt 89 år mandag den 17. november, og havde netop medvirket til en bogudgivelse om de danske militære flyverstyrkers udvikling fra 1910-1940, der var beregnet til at udkomme på hans fødselsdag. – Således skulle det ikke være!

General Ramberg begyndte sin militære karriere i Marinen, hvor han blev kadet i 1928 og søløjtnant-II i 1931. Fra januar til november 1932 gennemgik han flyveskolen og fik sine vinger som Marineflyver – certifikat nr. 57. I trediverne gjorde Kurt Ramberg tjeneste ved Flyvevæsenet alternerende med sejlene tjeneste, men blev i 1935-36 sendt til Grønland for at evaluere mulighederne for at etablere en transatlantisk flyverute via Grønland med Clipper-flyvebåde. Ramberg blev udnævnt til kaptajnløjtnant i 1939, hvor han blev næstkommanderende ved 2. Luftflotille udrustet med »Hawker Nimrod (L.B.V.)« på Luftmarinestation Avnø.

Den 9. april kom som et chok for de tjenstgørende flyvere af begge værn, og i det nævnte bogværk har general Ramberg meget præcist beskrevet stemningen på Avnø den 9. april om eftermiddagen, hvor daværende orlogskaptajn Erik Rasmussen havde kaldt flyverne sammen for at drøfte deres foreliggende handlemuligheder.

Loyaliteten overfor Kongen og Søværnet stod dog i forgrunden indtil

det endelige brud med Tyskerne den 29. august 1943, hvorefter Ramberg sammen med to andre søofficerer flygtede til Sverige, hvorfra de via Stockholm kom til England.

Her indtrådte Ramberg i »The Danish Military Mission« til SHAEF (Supreme Headquarters Allied Expeditionary Forces), hvor han forblev tjenstgørende indtil Danmarks befrielse den 5. maj 1945. Efter hjemkomsten til Danmark indtrådte Ramberg i Marinestaben, men blev efter få måneders forløb indstillet til at gennemgå stabskursus ved Royal Air Force. Dette kursusophold umiddelbart efter 2. Verdenskrigs afslutning på RAF Staff College »Bulstrode-Park«, kom i høj grad til at præge Rambergs holdning og forståelse for »Enhedsflyvevåbnets« betydning og luftstyrkernes overordnede styring.

Efter sin hjemkomst i februar 1946 blev Ramberg udnævnt til orlogskaptajn og blev i marts udpeget til medlem af Forsvarskommissionen og blev fra august 1946 tillige medlem af »Det luftmilitære Udvalg« nedsat af Forsvarsministeren med daværende oberstløjtnant Kaj Birksted som formand. Fra 6. april 1948 blev orlogskaptajn Ramberg fast tilknyttet »Forsvarsministerens luftmilitære rådgiver«, oberstløjtnant Kaj Birksted som dennes højre hånd med titel af »luftmilitær sekretær«. Det kan derfor næppe betvivles, at det »Flyvevåben«, som så dagens lys den 1. oktober 1950, først og fremmest var deres værk.

Ramberg blev afdelingschef i den nyetablerede »Flyverstab« under Kaj Birksteds ledelse, indtil han i 1951/52 gennemgik det første kursus for senior officerer på NATO Defence College. Efter sin hjemkomst blev Ramberg efter kort tids forløb souchef i Flyverstab og senere på året blev han udnævnt til oberst. 1953-54 bragte Ramberg tilbage til det flyvende miljø, idet han i denne periode blev Flyvestationschef på Karup, hvor opbygningen af Flyvevåbnets kamp-

General Ramberg –
Forsvarschef og Flyvevåbnets arkitekt.

styrker foregik i de pågældende år. Dette var en hektisk tid, hvor seks eskadriller skulle etableres fra bunden. På den ene side skyldtes problemerne teknik, medens man på den anden side havde en betydelig mangel på kvalificerede ledere på det udførende niveau.

Resultatet blev, at opbygningen af Flyvevåbnet blev præget af alt for mange havarier, heraf en betydelig del med dødelig udgang.

Efter en voldsom pressemæssig debat besluttede Forsvarsministeren i 1954 at gribe ind, og anmodede ad diplomatiske kanaler om assistance fra en amerikansk kommission på 6 særligt sagkyndige officerer, der gennemgik hele Flyvevåbnets struktur fra den »kommanderende general« til »yngste tekniker«. Oberst Ramberg blev af Forsvarsministeren bedt om at kommentere kommissionens rapport, og resultatet blev at samme minister gennemførte en organisationsændring, der bl.a. instituerede »Flyvertaktisk Kommando« i Karup som kommandomyndighed for alle operative enheder.

K.R. Ramberg blev Flyvertaktisk Kommandos første chef, og han blev pr. 15 marts 1955 udnævnt til generalmajor. Der skal ikke her i detaljer

Skrevet af major i Flyvevåbnet,
cand. phil. Paul E. Ancker

gøres rede for Rambergs videre karriereforløb, men kun bemærkes, at det faldt helt naturligt, at han i 1959 efterfulgte generalløjtnant Tage Andersen som chef for Flyvevåbnet. I 1962 afgik admiral E.J.C. Quistgaard som forsvarschef, og som hans efterfølger blev Flyvevåbnets chef udnævnt til general og forsvarschef.

Det er svært at sige, hvor Generalens indflydelse og betydning har været størst, men for Flyvevåbnet må det være naturligt at pege på Rambergs indsats sammen med Birksted i »Det luftmilitære Udvalg« og i »Forsvarskommissionen af 1946«. Her blev grundlaget lagt til Flyvevåbnets oprettelse som selvstændigt værn i 1950. Endelig var det Ramberg, der fik værnet til at fungere efter de første vanskelige år.

Generalen blev pr. 1. januar 1970 benådet med storkorset af Dannebrogordenen, og fik dermed privilegium til at lade sit personlige skjold ophænge blandt nationens øvrige storkorsridere i den nationalhistoriske samling på Frederiksborg Slot. Skjoldet er blåt med sølvbort, og motivet er baseret på slægten Rambergs »talende våben« udvidet med en braisering, der markerer Generalens særlige kendemærke som marineflyver. Devisen lyder:

Suaviter in modo – fortiter in re
(Imødekommende af sind – handlekraftig i gerning)

General K.R. Ramberg kom for sine undergivne til at stå som eksempel på en personlighed, der gennem hele sin karriere formåede at bevare et godt overblik, en klar og præcis kommandoføring og en medarbejderrelation baseret på gensidig tillid og delegering af ansvar.

Æret være hans minde

Også bragt i

»Flyvetidsskriftet PROPEL«, november 1997

v/redaktør B. Aalbæk-Nielsen,
Kastanie Allé 4, DK-5884 Gudme.

Slaget ved Fugleklippen

Orlogsbriggen LOUGEN, ført af Kaptajnløjtnant C.W. Jessen, kæmpede i dansk Vestindien mod to engelske kaperfregatter EXPERIMENT og ARAB, som begge blev fordrevet.

I det 18. Århundrede blev Europa hærget af mange krige: De spanske og østrigske arvefølgekrige, den fransk-engelske kolonikrig, den preussiske syvårskrig og den nordamerikanske frihedskrig. Efter den franske revolution i 1789 fulgte koalitionskrigene, som Danmark blev inddraget i med skæbnesvangre følger.

Selvom navnene afspejler de dengang anvendte påskud for hver enkelt af krigen, havde de dog det fællestræk, at de drejede sig om magtfordelingen mellem de europæiske stormagter. I flere tilfælde de sig udviklede sig til verdenskrige, hvor også kolonierne i øst og vest blev inddraget. Det medførte, at havene ofte blev de vigtigste krigsskuepladser – ligesom man i perioder så et utal af traktater, hvor stormagterne hurtigt vekslede mellem at være hinandens allierede eller modstandere.

I Skandinavien var der ved afslutnin-

gen af Den store Nordiske Krig i 1720 skabt en vis magtbalance mellem Danmark/Norge og Sverige/Finland; især fordi danskerne havde affundet sig med tabet af de skånske provinser – sådan da. Denne stabilitet kom de skandinaviske lande til gode, og det lykkedes Danmark at holde sig neutral under århundredets mange krige. Det skabte særligt gunstige forhold for dansk/norsk skibsfart, fordi skibsedere og købmænd nu kunne træde ind som mellemhandlere og befragtere af de krigsførende landes varer til og fra kolonierne, herunder den danske koloni i Vestindien. Det fik handelen til at blomstre op i en grad, der gjorde at man senere benævnte sidste halvdel af det 18. Århundrede som »den florissante tid« – men det skete ikke uden problemer.

I midten af det 18. Århundrede var England verdens største sømagt, og englænderne benyttede i denne periode nærblokade af kysten som en af metoderne til at tvinge en fjende i knæ. Som en konsekvens af denne politik forlangte de, at andre orlogsskibe skulle hilse først på engelske orlogsmænd og påberåbte sig ret til visitation af andre landes handelsskibe.

Danmark/Norge havde i denne urolige tid en udenrigsminister af et usædvanligt format, nemlig Grev J.H.E.

Portræt af Carl Wilhelm Jessen, malet af F. C. Grøger i 1813. Efter slaget ved Fugleklippen kom han sammen med sine officerer fra LOUGEN og skonnerten til København i juli 1801. Han mødte igen englænderne som chef for PRINS CHRISTIAN FREDERIK i slaget ved Sjællands Odde den 23/3-1808 (se SVN ORT nr. 2/95). (Orlogsmuseet)

Bernstorff. For ham var Statens ydre sikkerhed en af de afgørende elementer i dansk politik.

Da havene dengang myldrede med kaper, indgik det dansk/norske monarki i 1756 en traktat med Sverige om »væbnet neutralitet« for at beskytte handelen. I traktaten stod der, »at frit skib giver fri ladning, undtagen krigskontrabande«, således at et neutralt skib havde ret til at befordre enhver ladning, undtagen krigsmateriel – også til »fjendtlige havne«. Men selvom handelsskibene blev samlet i konvojer og eskorteret af orlogsskibe, opretholdt englænderne deres krav om hilsepligt og visitationsret. Det førte til en række episoder. Neutralitetsforbundet blev opløst i 1757, men genoprettet i 1794 under revolutionskrigene.

Den danske koloni i Vestindien blev erhvervet i perioden 1670-1733 og omfattede øerne Sankt Thomas, Sankt Jan og Sankt Croix (se kortet fig. 1). Virksomheden på øerne blev i begyndelsen styret privat af Det danskvestindiske Selskab, men på grund af de urolige forhold overtog Kong Frederik den 5. i 1755 driften. Det indebar, at der herefter blev udsendt embedsmænd, et kontingent tropper og stationsskibe fra Marinen, som skulle hæv-

de suveræniteten og beskytte handelen mod kaper.

Da den Nordeuropæiske Frihedskrig (1775 – 85) brød ud, blomstrede den dansk-norske handel og søfart igen op. Englænderne stod imidlertid stejlt på, hvad de opfattede som deres ret, og deres orlogsskibe og kaper opbragte en mængde dansk-norske skibe.

A.P. Bernstorff, der i 1773 havde afløst sin onkel som dansk udenrigsminister, fortsatte dennes neutralitetspolitik. Han opfordrede de krigsførende magter til at anerkende;

- at frit skib giver fri ladning, og
- at flaget dækkede ladningen, men
- at krigskontrabande ikke måtte forhandles.

Det lykkedes for ham i 1780 at opnå en overenskomst med England, der gav beskyttelse af den dansk/norske handel; men da der ikke kunne opnås enighed om, hvad kontrabande egentligt omfattede, fortsatte opbringningerne overalt på kloden.

I Vestindien afviste skonnerten DEN AARVAAGNE, chef B.U. Middelboe, den 1. Maj 1799 efter kamp den engelske kaperfregat EXPERIMENT fra sin konvoj, og 2. Juni samme år kom skonnerten IRESINE, chef premier-

løjtnant P.C. Lillienkjold, i kamp med den samme kaper. Der var flere andre episoder, blandt andet erobrede briggen LOUGEN i september 1800, chef kaptajnløjtnant C.W. Jessen, kaperen EAGLE, der blev dømt for sørøveri.

Den 14. januar 1801 gav England ordre til beslaglæggelse af alle dansk-norske skibe i engelske havne og tilbageholdelse af dem i åben sø. Årsagen var, at der på russisk initiativ var stiftet et nyt »væbnet neutralitetsforbund« med Preussen, Sverige og Danmark/Norge, som var blevet tiltrådt af Danmark 16. december 1800.

I Vestindien var stationsskibet, briggen LOUGEN, chef kaptajnløjtnant C.W. Jessen, og skonnerten DEN AARVAAGNE 3. marts 1801 undervejs fra Christianssted til Charlotte Amalie (se fig. 1) for at søge oplyst, om det var rigtigt, at englænderne udrustede en ekspedition mod den danske koloni. Man vidste, at der var engelske krigsskibe i farvandet, og Jessen havde derfor besluttet, at skonnerten skulle følge efter i tilbørlig afstand for straks at gå tilbage til Sankt Croix med efterretningen, hvis briggen blev angrebet. Ved skæret Fugleklippen i nærheden af Sankt Thomas optog to britiske fregatter ARAB og EXPERIMENT forfølgelsen. ARAB åbnede ild med tre skarpe skud mod LOUGEN, der optog kampen, som varede i tre kvarter, indtil havnebatteriet på Sankt Thomas kunne række ARAB, der derefter trak sig tilbage for at reparere. EXPERIMENT forfulgte DEN AARVAAGNE, der dog nåede til bage som aftalt. I LOUGEN var matros Christian Sørensen blevet dræbt og premierløjtnant Frans Martin Dodt såret. Han lavede senere et kobberstik af begivenheden, der blev forlæg for en gouache af C.C. Parnemann (fig. 3). Englænderne havde 8 dræbte.

28 marts 1801 ankrede en engelsk flåde på 25 skibe med 4000 landtropper ombord op ved Sankt Thomas, der kapitulerede samme dag. Øerne blev holdt besat indtil 1815. Mindre end en uge efter besættelsen gik det løs med Slaget på Rheden ved København.

Orlogsmuseet viser i tiden indtil 1. Februar 1998 en udstilling om »Flåden og Vestindien«.

(W-T)

De danskvestindiske øer, Sankt Thomas, Sankt Jan og Sankt Croix, ligger øst for den væsentligt større spanske ø Puerto Rico (siden 1898 under USA). Mod nord-øst adskiller et smalt stræde de tre øer fra de engelske Jomfruøer, der er forblevet under britisk styre.

Efter Johannes Brøndsted (red.): Vore gamle Tropekolonier. 1966.

Værnepligtig på Skolekutter

Den 2. april 1997 mønstrede 3 værnepligtige på Flådestation Frederikshavn, om bord på orlogskutterne ROMSØ og VEJRØ, det var: Martin Beltoft Andersen 22 år uddannet kok. Jens Christian Mikkelsen 21 år også uddannet kok. Jimmy Faurby Jensen 21 år uddannet navigatør.

– Vi skulle det næste halve år indgå i den faste besætning på henholdsvis ROMSØ og VEJRØ.

Her er beretningen:

Den faste besætning bestod af 5 mand på hver af kutterne, derudover var der ca. 4 kadetaspiranter om bord hele tiden, de var i gang med at uddanne sig til navigatører i søværnet.

Det daglige arbejde bestod mest i at hjælpe kadetaspiranterne med arbejdet om bord, vi gik til hånd ved roret og hjalp til med vedligeholdelsen på dækket samt rengøringen indendørs.

Vi sejlede for det meste kun om dagen og gik i havn igen om aftenen. Vi fik set mange af Danmarks mindre havnebyer – ofte flere gange end vi havde lyst til.

Sommeren bibragte mange sjove oplevelser, som for eksempel, da kranerne, som hejser vejstykker op til storebæltsbroen, skulle flyttes. Denne dag skulle vi ligge som afviserfartøj, altså sørge for, at skibe, der skulle igennem Storebælt, ikke sejlede for stærkt under passage af den store flydekran, som skulle flytte de små kraner.

Denne dag mener vi selv, at vi indgik i brobygningen og kunne kalde os selv brobissere.

Portræt af besætningen.

– Eller nogle af de gange, hvor kokkens mad lavede så meget røg, at brandalarmen gik i gang midt under en havnemanøvre, – eller hvor VEJRØ, måtte hjælpe fiskeriinspektionsfartøjet VIBEN med at fange to fiskere, som fiskede ulovligt. Dette resulterede i at meget af den fangst, som var i fiskernes trawl, blev delt ud mellem VEJRØ og ROMSØ, som derfor levede af fisk et godt stykke tid derefter.

Vagten om bord blev varetaget af kadetaspiranterne.

Det betød, at vi værnepligtige slap for at gå vagt, hvilket jo må siges at være noget af en gevinst for en værnepligtig.

Dette gjorde jo så, at den faste besætning havde fri hver aften, hvilket ofte blev benyttet til at se på de mindre byers natteliv.

Selvom den faste besætning bestod af en officer og en sergent på hvert skib og alle kadetaspiranterne var

udnævnt sergenter, var omgangstoen altid stille og rolig blandt alle om bord.

En af de ting som gjorde, at opholdet på kutterne var godt, var at man som værnepligtig fik nogle udfordringer.

For eksempel skulle kokkene selv stå for provianteringen og kostregnskabet, og Jimmy skulle undervise kadetaspiranter i brugen af instrumenter på broen.

I det store hele er orlogskutterne formentlig et af de bedste steder, hvor man kan komme til at aftjene sin værnepligt – når man nu engang skal bruge noget af sin arbejdsdygtige levealder til at arbejde for en løn, som visse politikere synes er nok til, for de flestes vedkommende, at have dobbelt husførelse.

Martin Beltoft Andersen,
Jens Christian Mikkelsen
og Jimmy Faurby Jensen

Søværnets Operative Kommando
Postbox 483 . 8100 Århus C

B

